

Mystik i Mexico: Hundredvis af ufaglærte kvinder er dræbt eller forsvundet i byen Juárez. Bordelliv: Dagbog fra en statsautoriseret bordelmanager i Australien. Ret og moral: Prostitutionsdebatten gennem 100 år.

# KVINDEN & SAMFUNDET

## Nye stemmer i sexdebatten

Nuværende og tidligere prostituerede blogger og deltager i den offentlige debat om sexhandel. En debat, der også handler om kunderne: Skal *de* være kriminelle?



## Kære læser

Forestil dig, at din kæreste eller ægtefælle risikerer at blive slået i retten, alene fordi han eller hun lever sammen med dig. Sådan var situationen for kvinder, der ernærede sig ved prostitution, for kun ti år siden.

I 1999 vedtog Folketinget at afkriminalisere prostitueredes indkomst. Frem til da havde kvinder i prostitution været retsløse på mange områder. Det ændrede sig med lovændringen for ti år siden.

Lige siden har der været tiltagende ravage i den offentlige debat. Ikke mindst fordi en af prostitutionens moderne skyggesider er rullet ind over landet; nemlig fremkomsten af fænomenet trafficking – altså handel med mennesker. En kriminalitetsform der frarøver såvel kvinder som mænd frihed, selvbestemmelse og i nogle tilfælde deres liv.

Rigspolitiet skønner, at hver tiende udenlandske prostituerede er offer for menneskehandel. Udenlandske kvinder i prostitution i Danmark er derfor et område, der derfor har fået stor politisk og mediemæssig bevågenhed.

Mens de fleste politiske partier tilbage i 1999 var enige om, at prostitution er et socialt problem, og at det derfor gav god mening at afkriminalisere sexhandlens udbydere, har menneskehandlen fået de fleste partier til nu at vende på en tallerken. I disse dage tegner der sig et flertal i Folketinget for en ny lov, der skal følge vore nordiske naboer og kriminalisere sexkunder.

Men udviklingen mod en dansk sexkøbslov foregår ikke uden modstand. Her i tiåret for den seneste ændring i dansk prostitutionslovgivning foregår der ting i Danmark, man ville have troet umulige for et årti siden.

Prostituerede/sexarbejdere skriver nu om deres hverdag, tanker og holdninger på blogs på internettet, som er åbent for alle – og bliver læst af mange. De stiller op i tv i bedste sendetid, har fået deres egen interesseorganisation, holder oplæg på universitetskonferencer og laver lobbyarbejde på tværs af landegrænser og parlamenter. De er ikke alene. En bred vifte af akademikere, eksperter, forfattere og andre meningsdannere har kastet sig ud i debatten for at tale sexarbejdernes sag.

Derfor står vi lige nu midt i en næsten bloddryppende fløjkrig mellem tilhængere og modstandere af et sexkøbsforbud, som tilsyneladende ingen ende vil tage. Tonen er skarp. Anklagerne hårde. Viden forkastes alt efter hvilken side, der producerer den.

I dette nummer af *Kvindens Samfundet* ser vi nærmere på udviklingen. Du kan læse om den nye trend, hvor nuværende sexarbejdere og forhenværende prostituerede blander sig i den offentlige debat gennem blogs på internettet. Nogle har skarpe holdninger, andre svære smerter. Vi kaster et blik bagud i historien for at blive klogere på, hvordan man for 100 år siden debatterede prostitution – ligheden er tankevækkende – og et blik på, hvordan sexkunden optræder i debatten. Vi tager også til Australien, hvor prostitution er legalt, for at følge en norsk kvindes rejse fra sit hjemland, hvor sexkøb nu er forbudt, til jobbet som manager på et bordel i Melbourne.

God læselyst.

*Ulrikke, redaktør*



Kvinden&Samfundet  
Februar 2009  
125. årgang  
www.kvindenogsamfundet.dk

UDGIVER  
Dansk Kvindesamfund  
Niels Hemmingsensgade 10,  
3. sal, 1153 København K.  
Telefon og fax: 3315 7837  
E-mail:  
danskkvindesamfund@mail.dk  
www.kvindesamfund.dk

STØTTE  
Udgivet med støtte fra  
Hulda Pedersens Legat og  
Undervisningsministeriets  
Tips- og Lottomidler

REDAKTØR  
Ulrikke Moustgaard  
magasin@kvindesamfund.dk

FOTO  
Ty Stange  
www.ty-stange.dk

DESIGN OG LAYOUT  
Komma  
www.kommaweb.dk

REPRO OG TRYK  
Reklameholdet, Jylland -  
Filipsen  
Dalbyvej 93, 6000 Kolding,  
www.reklameholdet.dk

Trykkes i 1400 eksemplarer

ISSN: 0106-5084

Bladets leder udtrykker Dansk  
Kvindesamfunds holdninger.  
Øvrige artikler i bladet  
er ikke nødvendigvis i  
overensstemmelse  
med foreningens synspunkter.

Dansk Kvindesamfund arbejder for fuld  
ligestilling af og ligestilling for kvinder  
og mænd, så de på lige vilkår kan gøre  
deres indsats i hjem, erhverv og det  
offentlige liv.

Spanking med tæppebanker ▶  
Fra politimuseets udstilling om  
prostituerede i Danmark, 1880-1900.  
Se side 13.



## LEDER

Kvindens ældste erhverv 4

## TEMA

Prostitution 5

Nye meningsdannere i sexdebatten  
Uddrag fra blogs  
Når man har lyst til at råbe højt  
At skrive sig vej gennem mørket  
Mellem ret og moral  
Pressen svigter og kilderne manipulerer  
Dagbog fra Le Boudoir  
Skurken, staklen og den virkelig frisindede

## VERDEN RUNDT

Mænd der hader kvinder 24  
Hundredvis af kvindemord i den mexicanske by Juarez

Bøger 28

Anmeldelse af bøger af: Ann Mariager, Helle Juhl, Pea Deleuran,  
Inti Chavez Perez og Zanyar Adami.

Forbrugerstof i rigtige farver 30

Biler, sport, comedy, fight night, sci-fi og film – for mænd

## PORTRÆT

En stemme for de marginaliserede 32

Hanne Helth har i mange år kæmpet mod prostitution og kvindehandel



## LEDER

# Kvindens ældste erhverv

DANSKE POLITIKERE bliver ved med at tøve med at kriminalisere prostitutionskunder. Det er komplet uforståeligt. Sverige har gjort det for flere år siden, Norge har netop gjort det, og Finland har en delvis kriminalisering. Danmark er nu landet, hvor skruppelløse bagmænd boltrer sig i prostitutionskunde-markedet, og hvor de tjener styrtende på andres ulykke og fornedrelse.

I DANSK KVINDESAMFUND ØNSKER VI, at sexkøb i Danmark også bliver kriminaliseret. Men vi ønsker os meget mere end det. Vi ønsker

- at Danmark modarbejder prostitution og kvindehandel nationalt og internationalt ved at bekæmpe dem, der køber eller tjener på andres prostitution
- at det gøres kriminelt at købe prostitution
- at der forskes i konsekvenserne af prostitution og kvindehandel, især de psykiske og fysiske senfølger for prostituerede
- at der forskes i prostitutionsbrugernes og bagmænds ansvar
- at kvinder sikres en reel vej ud af prostitution og kvindehandel
- at alle børn, unge og voksne ved, at prostitution er vold, og at køb af prostitution er vold, og at køb af prostitution derfor ikke er ok.

PROSTITUTION FINDES ikke kun i de store byer, nej – det findes overalt i landet, selv langt ude på landet er der massageklinikker og bordeller, hvor kvinder arbejder som sexslaver og tvinges til at lægge krop til kundernes mest bizarre krav. Men tiltag i forhold til at bedre kvindernes vilkår er uendelig længe undervejs. Allerede i 1949 vedtog FN en konvention om bekæmpelse af menneskehandel og udnyttelse af andres prosti-

tution. 30 år senere, i 1979, blev FN's kvindekonvention CEDAW en realitet. I artikel 6 i denne konvention står der, at alle stater skal tage passende forholdsregler, herunder at gennemføre lovgivning, med henblik på at hindre enhver form for handel med kvinder og udnyttelse af kvinder ved prostitution. Seneste skud på konventionsstammen er FN's Palermokonvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, der blev vedtaget i år 2000.

Og nu er det så, jeg spørger, hvor længe skal vi vente på en dansk lovgivning? Som så ofte før er vi i gang med et langt sejt træk, og jeg lover, vi fortsætter til målet er nået.

*Karen Hallberg*  
Landsforkvinde i Dansk Kvindesamfund

# Nye menings- dannere i sexdebatten

Kvinder i prostitution har i århundreder levet en skyggetilværelse, hvor lovgivere, eksperter og menigmand yndede at tale *om* dem. Det har moderne teknologi nu ændret på. Med internettet har både tidligere prostituerede og nuværende sexarbejdere fået et direkte talerør til verden.



AF ULRIKKE MOUSTGAARD

Danmarks statsminister Anders Fogh Rasmussen kan godt gå hjem. Det samme gælder Socialistisk Folkepartis formand Villy Søvndal. Eller erhvervsgruen Lars Kolind eller debattør på Politiken, Rune Engelbreth Larsen, for den sags skyld.

Ingen af de omtalte landskendte herrer kan nemlig hamle op med en tidligere sygeplejerske, der i dag driver sin egen massageklinik på Sjælland og skriver om sit liv og sine meninger på en blog på internettet. Hendes blog *En luders dagbog* er mere populær end både politikere og andre meningsdanneres respektive blogs, og kan lige nu prale af at være Danmarks sjette mest populære blog.

Det viser en opgørelse fra den svenske blogsøgetjeneste Twingly, der i december 2008 lancerede en top 100-liste over de mest populære blogs både nationalt – fx i Danmark – og globalt.

**En tredje faktor.** Den massive popularitet, der omgiver *En luders dagbog*, er ikke kun et resultat af, at kvinden bag bloggen er velskrivende og har en skarp tunge.

Den er i lige så høj grad konsekvensen af, at bloggen er kommet til på et tidspunkt i danmarkshistorien, hvor fronterne i prostitutionsdebatten er tegnet skarpt op, hvor lovgivere og eksperter har travlt med at diskutere, om prostitution er ønsket eller ej i det danske samfund, og hvor der derfor har været stor lydhørhed overfor et nyt rum i den offentlige debat, hvor de kvinder, der faktisk befinder i sexbranchen, kan udtale sig på egne vegne.

Det mener sexarbejderen Sus, der er bloggernes ophavskvinde.

– Sexarbejderne har fået en stemme. Der er nu en tredje faktor, man skal tage hensyn til i debatten for eller imod prostitution, siger hun.

**Mangfoldige stemmer.** Sus er en blandt flere sexarbejdere og prostituerede, der igennem de seneste par år har tyet til tastaturet i ønsket om at påvirke den offentlige debat om prostitution.

En anden er sexarbejderen Cecilie, hvis blog har ført til, at hun sidste år blev kontaktet af både presse og akademia. Hun deltog både i DRs underholdningsprogram *Aftenshowet* og som oplægsholder på en stor konference om prostitution på Københavns Universitet.

Også i Sverige, hvor køb af sex ellers har været kriminaliseret siden 1999, er bloggende sexarbejdere et nyligt fænomen på internettet. En af disse blogs vandt i 2007 en pris som 'årets politiske blog'.

Men nettet er langt fra kun forbeholdt mennesker, der sælger sex nu og her og gerne vil blande sig i debatten ikke mindst om et eventuelt kommende forbud mod sexkøb i Danmark.

Også tidligere prostituerede blogger – såsom den kendte forfatter og foredragsholder Odile Poulsen – omend disse kvinders tone i blogsfæren er knap så politisk som eksempelvis i bloggen *En luders dagbog*.

Ikke desto mindre har også disse blogs en personlig karakter, hvor de skrivende fortæller om deres liv og ofte smertefulde erfaringer i prostitutionsbranchen som på linje med de aktive sexarbejderes blogge er en ny og kraftfuld stemme i debatten.

**Blogge flytter grænser.** Ingen ved, hvilken indflydelse de nye blogs faktisk har på den offentlige debat, men ser man på kommentarerne, som læsere af de forskellige blogs kan sende ind, er der ingen tvivl om, at de respektive stemmer har et lydhørt publikum.

De bliver flittigt læst.

Og selvom der lige nu kun findes et par håndfulde blogs, kan vi meget vel komme til at se mange flere fremover. Trangen til at blande sig findes i hvertfald i stor grad, fortæller Sus.

– Jeg ved, der er mange som gerne vil høres, men de hæmmes af deres behov for anonymitet. Derfor er webloggen et godt sted at udtrykke sig. Men mange sexarbejdere har meget på hjertet, men har ikke lyst til at skrive selv, siger hun.

Derfor skriver de i stedet til Sus, som lægger deres indlæg på sin blog.

Også bloggeren Silje Liv, der er tidligere prostitueret, oplever, hvordan hendes blog kan flytte grænser. Hun får mange mail fra læsere, der i udgangspunktet mener, at prostitution kan være et lykkeligt erhverv.

– Jeg beskriver for dem, hvordan prostitution er det mest ulykkelige, jeg kender. Jeg oplever, at de lytter, siger hun.

**Truet til tavshed.** I Sverige er lydhørheden for de nye stemmer på bloggen så stor, at den mest berømte blogger, escortpigen Isabella Lund, som vandt prisen 'årets politiske blog 2007', er blevet nødsaget til at lukke sin blog.

Isabella Lund blev på baggrund af blog en populær gæst i diverse svenske debatprogrammer om prostitution, hvor hun optrådte med maske for ansigtet af hensyn til sine børn, men sidste år lukkede hun sin blog, fordi en svensk journalist truede med at afsløre hendes sande identitet.

Så vidt er det ikke kommet i Danmark. Indtil videre blogger sexarbejdere og tidligere prostituerede frit på nettet, og et af de mest synlige resultater af blogaktiviteten har frem til nu været dannelsen af Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO).

## Læs uddrag nedenfor fra blogs med relation til prostitution og prostituerede

### Heppekor

21. aug 2008 14:07, Cecilie

Noget af det, jeg har været allermost opmærksom på at skulle lære da jeg startede som luder, var at give meget tydeligt - men endelig ikke fjendtligt - signal, hvis der var noget, jeg ikke brød mig om. Tror jeg kom et skridt videre for nylig. Der er nok ikke noget, jeg tænder mere af på end at få besked på at blive tændt og/eller få orgasme, og jeg havde en kunde for lidt tid siden der, mens han slikkede mig, sagde 'kom så', 'ja, nu!' og lignende hver gang jeg stønnede lidt højere. Han tog endda en pause for at fortælle mig, at det var uretfærdigt, at han kunne komme lettere, end jeg kunne, fordi jeg skulle tænde lige så meget på ham som han tændte på mig. Så til sidst sagde jeg til ham: »Jeg kan altså ikke koncentrere mig, når du ligger og hepper på mig!« Og det virkede sgu. :D

FRA VÆRELSET

### Sexarbejdere på bloggen

En lunders dagbog:

<http://luder.smartlog.dk/>

Sexarbejderen feministen:

<http://modkraft.dk/spip.php?rubrique92>

Værelset:

<http://vaerelset.smartlog.dk/>

### Tidligere prostituerede på bloggen

Min tid som prostitueret:

<http://prostitueret.nationenblog.dk/>

Silje Liv:

<http://siljeliv.blogspot.com/>

Odiles blog:

<http://odilepoulsen.blogspot.com/>

### Halvanden arm

1. dec 2008 14:13, Cecilie

For noget tid siden havde jeg en kunde, der manglede halvdelen af sin højre arm fra albuen og nedefter. Når jeg møder folk der ser lidt anderledes ud, vejrer jeg altid luften nøje; Nogle vil gerne have at man spørger til det, nogle vil ikke; Nogle er knapt nok selv opmærksomme på det, nogle er så intenst opmærksomme på det at det virker mistænksomt på dem hvis man ikke selv er det; Og særligt seksuelt skal man gerne passe lidt på, for mens nogle bliver lykkelige hvis man bare rører deres krop ligesom alle andres, kan andre slet ikke tåle at blive rørt der, hvor de er anderledes.

FRA VÆRELSET

### Uren

3. nov 2008, Mariatussen

Engang imellem kan jeg se spermen på mine bryster jeg kigger mig selv i spejlet, og alt jeg ser ,er en hvid klistret masse der langsomt bevæger sig ned over mine bryster nogle gange kan det ikke komme af.. eller bader og skrubber - engang måtte jeg skolde mit bryst for at dræbe sædcellerne.. og alligevel kom de tilbage Nogle dage bliver man forfulgt af lugtene.. åh.. de røde kondomer de duftede af kamille, og de fik læberne til at svulme, når man gav fransk - i værste tilfælde sved læberne et stykke tid.. og de vådservietter - føj.. Nogle gange tænker jeg på om en lugt kan trænge ind i en.. og fx kommer ud når man sveder osv?

FRA MIN TID SOM PROSTITUERET

### Afvisninger

13. sep 2008, Mariatussen

Afvisninger er svære

Når du ser kunden på overvågningskameraet, kan man nogle gange se, om det er en man vil have ind ligesom hvis der står en gruppe på 4-5 stykker, skal man ikke lukke dem ind Du er altid i din ret til at afvise - men for mig blev det svært

Til at begynde med afviste jeg: Somaliere, handicappede, mænd over 50-60 år, ekstremt fede mænd og selvfølgelig drenge under 18 år.



Det bliver sværere og sværere at afvise - det synes jeg - jeg blev mere og mere bange for reaktioner ved en afvisning så hvis jeg ikke havde haft mulighed for at afvise dem, da jeg så dem på kamera - ja så kunne jeg ikke finde ud af at afvise man går på kompromis med sig selv overskrider sine grænser Jeg lovede mig selv, jeg aldrig ville gøre dette - men ikke engang løfter til en selv kan man holde under et pres

FRA MIN TID SOM PROSTITUERET

### Dumme og uhygiejniske kunder

17. dec 2008 10:13, Luder

Det tager kun ca 20 sek. at bedømme et andet menneske. Det har jeg også selv oplevet. Så det skal nok passe. Men hold da helt op, hvor har jeg også ofte taget fejl og fordi jeg i bund og grund er et negativt indstillet menneske med stor mistro til mine medmennesker er jeg næsten altid blevet positivt overrasket. Ham jeg først bedømte som en gnaven og vrissen gammel mand, viste sig at være den rareste og mest omsorgsfulde person. Ham jeg troede ville opføre sig kluntet og genert, viser sig at være en superelsker, der bare har styr på kvinder. Og ham jeg regnede med ville være en ond og hård sadist folder sig ud som den sjove legeonkel. Den store pumpede karseklippede



vil nusses og kneppes i røven og den spinkle og forfinede akademiker vil pisse mig i munden.

FRA EN LUDERS DAGBOG

### Offerrollen er skadelig

30. jul 2007 13:08, Luder

Jeg har skrevet meget om offerrollen, som en kriminalisering af køb af sex, vil sætte prostituerede i. Ingen som har læst med her er vist i tvivl om, at offerrollen generer mig. Meget. Der er ikke meget værdighed over offerrollen, ikke nogen selvstændighed, ingen valg.

(...)Hvis man mener, at prostitution er »respektløst for det smukkeste der findes mellem mand og kvinde«, må man vende anklagen mod de kvinder som udbyder prostitutionen. Prøv at vende den om. Der findes faktisk en række mænd som prostituerer sig. Eller gerne vil. Hvis en kvinde henvender sig til en af disse mænd, er hun så også kold og kynisk og viser disrespect for mænd generelt? Er mændene magtesløse ofre for kvinderne? Jeg tror ikke det er den oplevelse man umiddelbart sidder med.

FRA EN LUDERS DAGBOG

### Ansvar

16. sep 2006 08:17, Luder

Det jeg synes er både svært og uundværligt, er den personlige følelsesmæssige kontakt. Det er ikke hverken forelskelse eller kærlighed jeg snakker om....men den varme og rimelig nære psykiske kontakt som jeg synes er nødvendig for at dyrke god sex. Det er sjældent den opstår første gang man er sammen....ofte anden gang. Det er den der fortrolighed.... at kende hinanden, vide hvad der er hans præferencer...kunne li ham rigtig godt... fornemmelsen af at være speciel, jeg for ham og han for mig.

Det der er svært, er det ansvar det ligger mine skuldre. Så snart man tillader at lade varme

følelser gro følger en vis form for tillid med. En tillid om at de varme følelser bliver taget imod og taget vare på. Tillid til at jeg fx besvarer mail, husker hvem fanden han er og ikke forveksler Egon med Børge.

Jeg er simpelthen meget bange for at såre nogen. At glemme at besvare en mail eller at måtte afvise fordi jeg ikke har tid.

FRA EN LUDERS DAGBOG

### Brevet til min krop

9. okt 2008 11:39, Silje

Jeg HADER dig.

Du forrådt mig. Du gik med på deres 'lege', og lod mig stå tilbage, lod mig i stikken.

Du giver mig kvalme.

Et enkelt blik på dig, og tårene triller ned af mine kinder.

Jeg ønsker mig en ny krop. Det er det eneste jeg ikke kan få - en ny.

Hvordan skal jeg lære at leve med dig?

Du blev en del af dem, og jeg kan ikke finde ud af hvor du slutter og de starter.

Jeg HADER at skulle være sammen med dig - hader at hænge på dig. Jeg bliver aldrig fri for dig!

Du er brændt, brændemærket med ordet LUDER, og du lod det ske. Du lod hende brænde ordet ind i mig, uden så meget som at give mig tanken om smerte.

Nu mærker jeg den fysiske smerte. Men det er for sent!

Forstår du ikke det?

Du skulle have hjulpet mig - du skulle have sagt fra - sat grænsen - vredet dig af smerte - flygtet. Men i stedet stivnede du, og lod mig være alene med mine tanker.

FRA SILJE LIV



### Det tomme hus

19. aug 2008 20:29, Silje

I det tomme hus er man altid på vagt.

Pigen ved hun ikke er god nok. Pigen får det banket og råbt ind hver dag.

I det tomme hus lever pigen i et fængsel, og natten bliver et helvede.

I det tomme hus er der så stille, at man kan høre sit eget åndedræt. Om natten høres endnu et åndedræt, og det driver pigen til vanvid. Det er så kraftigt et åndedræt, at man glemmer sit eget.

I det tomme hus fylder smerten alt, og pigen vågner ofte op med blod i sin seng.

I det tomme hus bliver hun låst inde i kælderens, og ved ikke hvornår hun må komme ud igen.

I det tomme hus bliver hun bundet, brændt, pisket og tævet.

I det tomme hus bliver hun voldtaget, holdt fast og får holdt hovedet under vand.

I det tomme hus, er der ikke noget liv.

I det tomme hus dør pigen bid for bid, som årene går.

FRA SILJE LIV

### De løber skrigende bort, når de ser min verden

20. sep 2008 01:24, Silje

»Jeg har brug for en pause fra dig, Silje«.

Sidder og ser endnu en veninde give op, give fortabt, lukke mig ude af sin hverdag, fordi hun ikke kan rumme min virkelighed.

»Hvorfor?« spørger jeg, sådan lidt usikkert.

Jeg er ikke sikker på at jeg har lyst til at høre svaret.

»Fordi du er rigtig svær at være sammen med, i øjeblikket. Du er svær at komme i kontakt med Silje, og du virker så tabt fra det hele«.

Tårene løber ned af min kind. Jeg vender mig om, og går min vej.

Jeg føler mig ramt på mit svageste punkt.

Skudt ned, banket i gulvet.

Det gør ondt. Det gør rigtig ondt,

Jeg har jo også brug for en pause fra mig, altså!

Det er som om, at jo mere jeg viser den virkelige Silje, og fortæller om min historie....

jo mere trækker omverdenen sig. De bliver bange, skræmt og ved ikke hvad de skal stille op.

Men ved de hvor alene jeg føler, at jeg står?

FRA SILJE LIV



I 2006 fik danske kvinder i prostitution en offentlig stemme, da sexarbejderen Sus begyndte at blogge på internettet om sin hverdag og sine tanker. Webloggen førte til etableringen af Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO), og bloggen er i dag Danmarks sjette mest læst blog

# Når man har lyst til at råbe højt

AF SUS

Det at sælge sex var så anderledes en oplevelse, end jeg havde regnet med. Jeg begyndte i november 2005, det første halve år sideløbende med mit arbejde som sygeplejerske.

Jeg kan ikke helt huske, hvad jeg regnede med. Men det var bare meget anderledes. Det var ikke kun de bizarre sexoplevelser som fyldte men endnu mere den særegne, tætte og gode kontakt mellem mig og mine kunder. Det, vi snakkede om. Menneskeskæbnerne.

Jeg flød over af oplevelser, men havde kun min mand at fortælle om det til. Jeg overvejede at lave en hjemmeside om mit nye job, men jeg havde også hørt om de her weblogs. Jeg havde ikke læst nogle selv – men bare hørt om fænomenet.

Efter at have undersøgt det i længere tid på nettet, oprettede jeg selv en weblog. Jeg kaldte bloggen det samme navn, som jeg på det tidspunkt brugte til kunstnernavn.

**Afsløret.** En dag, kort efter jeg havde oprettet webloggen, fik jeg besøg af en kunde, som efter sex begyndte at snakke som om, han kendte mig.

Han vidste, at jeg var gift og havde børn. Da jeg spurgte ind til det fortalte han, at han selvfølgelig læ-

ste min weblog ... og med ét følte jeg mig blottet og sårbar.

Jeg skyndte mig hjem og lukkede bloggen.

Jeg åbnede en ny, et andet sted og under et andet navn 'en luders dagbog'. Den endte jeg også med at lukke, men det var fordi, jeg havde fundet et sted, som passede mig bedre, fordi brugervenligheden og mulighederne for at redigere i bloggen var bedre.

**En manglende stemme.** Til at begynde med var der ikke så mange, som kommenterede på det, jeg skrev i min nye blog, men det gjorde mig ikke så meget. Jeg havde endnu ikke opdaget webloggens virkelige force, mulighederne for debat.

Jeg havde til gengæld opdaget andre steder på nettet, hvor prostitution blev debatteret ... eller var blevet debatteret tidligere.

Det var forstemmende at læse, hvordan velargumenteret forsvar for fænomenet prostitution blev afvist, fordi debattørerne ikke havde prostitutionserfaring. Det havde modstanderne mod prostitution ganske vist heller ikke, men det var ofte kvinder, og det var trumfen.

Næsten ingen steder var der indlæg fra sexarbejdere,

og jeg følte virkelig, at mit bidrag manglede. Det var nødvendigt. Sexarbejderens stemme var den brik, som kunne få debatpuslespillet til at gå op, og det undrede mig, at ingen efterlyste den.

**Stor interesse.** På bloggen fik jeg stillet spørgsmål i kommentarerne. Spørgsmål som jeg lavede om til indlæg. Debatter fra andre sites lavede jeg indlæg om og fik dermed ofte debatten over på min egen webblog.

Jeg opdagede, at det især var mine fortællinger om kundeoplevelser, der trak læsere til. Sex har altid solgt godt. Min blog har gennemsnitlig 2-3.000 sidevisninger på en dag.

Men det var mine politiske indlæg, som gav respons i kommentarrækken.

Det er derfor helt bevidst, at jeg veksler mellem historier fra mit arbejdsliv og politiske indlæg. Jeg ønsker at få fat i mennesker, som ikke før har bekymret sig om prostitutionsdebatten, så bredt som muligt, og jeg ønsker at påvirke folk til at tage stilling. At bekymre sig. Det er eliten, som ønsker at kriminalisere sexkunden, det er politikere, som har vedtaget, at prostitution er et »socialt problem«, og middelklassekvinder med en bestemt feministisk agenda, der ser prostitution som et ligestillingsproblem.

Den brede befolkning har ikke taget stilling, og det opfatter jeg som den største risiko for, at eliten får et forbud mod sexkøb gennemført.

Derfor ønsker jeg at min webblog skal læses af så mange som mulig.

**Anonymitet er vigtig.** På webbloggen er jeg anonym. Jeg vælger at holde mit privatliv udenfor, medmindre det er relevant i forhold til det, jeg vil fortælle om emnet, som f. eks dengang jeg måtte aflyse alle eftermiddagsaftaler og skynde mig hjem fra København, fordi min søn var blevet syg på lejrskole, og jeg ikke kunne få andre til at passe ham uden at røbe min beskæftigelse.

Anonymiteten er afgørende for mig. Især i starten hvor ikke ret mange i min familie og venskabskreds vidste, hvad jeg lavede. I dag er anonymiteten stadigvæk vigtig, fordi jeg har valgt, at mine børn ikke skal vide, hvad jeg arbejder med. Mine børn er endnu så unge, at de ikke kan vælge mig fra, og jeg har derfor et ansvar for ikke at sætte dem i en situation, hvor de for at beskytte sig selv skal tage afstand fra mig p.g.a mit jobvalg. Så jeg ønsker at beskytte dem.

Anonymiteten forhindrer mig desværre også i at nå videre ud end til blog-verdenen.

**Kunderne og webbloggen.** I forhold til de kundeberetninger jeg skriver, er anonymiteten også vigtig. Dels er indlæggene ikke ment som en anmeldelse eller reklame, og jeg ønsker ikke, at kunderne enten skal frygte eller håbe på, at jeg skriver et indlæg om dem.

Jeg vil skrive om det, der har gjort indtryk på mig eller om oplevelser, som er relevante for at forklare en bestemt problemstilling.

Et eksempel er et indlæg, jeg skrev om en kunde, som på min opfordring havde læst min webblog. Han fortalte mig senere en historie om en jazzsangerinde,

som han i sin ungdom havde fantaseret om på afstand. Han havde nydt sin fantasi uden intension om at gøre mere ved det. En dag læste han, at hun var blevet gift, og det tog magien ud af hans fantasier og ødelagde drømmen for ham. Og så forklarede han mig, at min webblog havde samme virkning på ham, for her blev det udpenslet i alle mine indlæg om andre kunder, at han blot var én ud af mange. Den dejlige illusion, som vi begge ved er en illusion, men alligevel hygger os ved, blev punkteret.

**Større ansvar.** Flere af mine kollegaer har bidraget med indlæg eller kommentarer på bloggen, og kunder har også her fundet et forum, hvor de kan komme til orde, og igen er anonymiteten afgørende.

Et par af mine kollegaer henviser også til min blog fra deres annonceside

For andre har min anonymitet været et argument for enten at afvise eller tvivle på sandfærdigheden i mine skrivelser. Jeg er blevet beskyldt for at være en mand, måske endda en kunde! Men efterhånden har flere mødt mig personligt, og »Sus Luder« er blevet en identitet.

I takt med at flere læser min blog, flere møder mig personligt og min webblog opnår mere indflydelse, føler jeg også meget større ansvar, når jeg udtrykker mig. Det er ikke længere lige meget, hvad jeg skriver, og det ligger en lille dæmper på hvad og hvordan, jeg udtrykker mig.

Jeg tænker meget over ordvalg og formuleringer og er bevidst om, at jeg på en eller anden måde skal kunne dokumentere mine påstande og også risikerer, at blive stillet til ansvar for dem senere. Så jeg skal føle mig rimelig sikker i min sag før jeg skriver noget.

**En politisk faktor.** Webbloggen er det stærkeste medie, jeg kender, hvor man kan komme til udtryk og nå flest mulig, og samtidig bevare sin personlige anonymitet.

Men det, der er af afgørende betydning, er muligheden for at kommentere. Hvis andre ønsker at stille spørgsmål, er uenige med mig eller bare ønsker at bidrage med deres tanker om emnet, så er der rig mulighed for det, og debatten på bloggen har været begyndelsen til mange alliancer, nye forståelser og en mulighed for at afprøve argumenter og holdninger.

Det har også banet vejen for, at jeg kunne åbne op for familie og venner. Jeg kunne henvise til min webblog, hvor de kunne se, at dette ikke er et uovervejet eller ufrivilligt valg.

Webbloggen har gjort det mulig for mig at råbe højt, blive hørt og blive støttet af andre, særligt har kontakten med og støtten fra andre sexarbejdere gjort det muligt at samles i en fælles front i det der udviklede sig til SIO – Sexarbejdernes Interesse Organisation.

Personligt, har det betydet, at jeg kunne få luft for mine oplevelser, politisk har det betydet, at der nu er en tredje faktor man skal tage hensyn til i debatten for eller imod prostitution.

Det er sexarbejderne selv, som nu har fået en stemme.

# At skrive sig vej gennem mørket

AF SILJE LIV

Jeg startede med at skrive, fordi jeg havde brug for at tale.

Brug for at den tavshed, der hele mit liv havde bundet mig, blev løsnet op, brudt, og at mine ord fik lyd.

Jeg tog mine første spæde skridt på bloggen kort efter, at jeg havde søgt hjælp til at komme ud af prostitution. Det var da også min

terapeut, som opfordrede mig til at skrive og til at bruge skriften som mit sprog, så jeg kunne sætte ord på alt det, jeg bar indeni, og som tyngede mig.

I starten var jeg bange for, at verden ville dømme mig. Jeg var bange for, at det ikke ville lykkes mig at i talesætte min historie på en forståelig måde, og at de, som læste mine

ord, ville dømme mig som skyldig i mine egne nederlag.

Jeg var bange for, at jeg ville møde tanken om 'den lykkelige luder' og blive fastlåst i denne forvrængede forestilling.

For jeg var ikke lykkelig. Og det var der ingen, der forstod.

**På vej.** Ingen forstod, at jeg var tvunget. At jeg var oplært i at stille andres behov og dermed overse mine egne.

I min proces for at forsøge at skabe mig et tåleligt liv oplevede jeg hurtigt, at jeg havde brug for at klarlægge, at jeg også er et menneske – ligesom alle andre.

Derfor oprettede jeg en blog. Jeg brugte min blog til at skrive mig vej gennem mit kaos af tanker og den ambivalens, der fulgte med på den ene side at være prostitueret og på den anden side at være en ganske almindelig kvinde på 26 år, som passede studie & job i en SFO (skolefritidsordning, red.).

Jeg skrev mig så at sige gennem den smertefulde tid, det var at beslutte, at jeg indeholder andet og mere end dét som min omverden ellers havde overbevist mig om, at jeg var.

Det var afsindigt svært at få øje på, hvad jeg ellers indeholdt. Hvor skulle jeg vide det fra?


Jeg blev frustreret over at blive stillet spørgsmålet: 'Hvem er du Silje?'. For jeg anede det ikke.

Min mor sagde til mig fra jeg var ganske lille, at jeg var født til at være luder og ville dø som luder.

Det er en sætning, som fortsat rumsterer i mit hoved.

Men netop denne sætning er også den, jeg forsøger at mane i jorden ved på bloggen at skrive mig gennem erindringer om et liv fyldt af svigt, incest, voldtægter, tortur og vold.

**Parkeringshus for kaos.** Jeg blev solgt til fremmede mænd, fra jeg var omkring otte år. Jeg var blot en lille



Silje Liv oprettede i 2008 en blog på internettet som led i sin proces med at komme ud af prostitution. Hun bruger bloggen til at tale med sig selv og andre om de tanker og oplevelser, hun går gennem undervejs, og som er umulige at dele med venner.

pige, som tidligt lærte, at jeg skulle servicere mænd, når mine forældre og resten af min verden krævede det.

Mange skriver til mig på min blog og spørger, hvordan det kan gå til. Hvordan et barn kan udsættes for incest, tvangsprostitution, vold og daglige voldtægter af sadistisk karakter, uden at nogen griber ind?

Jeg stiller også mig selv det spørgsmål igen og igen. Hvordan kunne det foregå i 18 år?

For at finde et svar skriver jeg. Bruger mine ord til at grave dybt ned i erindringen og samle puslespillet.

Jeg oplever, at jeg kan skrive og aflevere alt det, som jeg ikke forstår, et sted udenfor mig selv. Min blog er for mig et parkeringshus for kaotiske tanker og erindringer, jeg endnu ikke ved, om jeg kan bære med mig.

Jeg kan skrive og græde i afmagt over ikke at kunne forstå, hvordan mit liv nogensinde skal blive tåleligt. Jeg kan krænge de værste forestillinger ud på skrift og derigennem få luft for det pres, det er konstant at erindre, hvilket fængsel jeg voksede op i.

Jeg kan skrive mig vej gennem det uforståelige, smertefulde og uværdige og pludselig sidde en dag og tænke: 'Nu forstår jeg'.

Der ligger et dilemma i at have oplevet grænseoverskridende adfærd hele sit liv. Hvem fortæller man så sine erindringer til? Hvem kan jeg som privat person betro mig til? Det er en ufattelig svær balancegang, og jeg har erfaret, at mange vender mig ryggen og ikke forstår.

På min blog derimod er der ingen, der fysisk vender mig ryggen. Jeg er anonym og kan skrive råt for usødet og svare på de spørgsmål, jeg vil.

**Et sted at tale ud.** Jeg er klar over, at min historie kan virke så makaber, at min omverden ikke kan kapere at høre den. I mit voksne liv har jeg rigtig mange gange hørt sætningen 'Det vil jeg ikke vide, Silje'.

Og jeg forstår dem godt. Jeg ønsker ofte, at jeg heller ikke vidste det. Men jeg har ikke noget valg.

Jeg bærer min historie med mig, hver dag. Og derfor er det nødven-

digt at finde et sted, hvor jeg har lov at tale. Hvor jeg har lov til at ytre mig om, hvorfor jeg endte i prostitution uden at sidde med en frygt for, at min verden vil falde sammen, og jeg vil stå tilbage uden netværk.

Jeg ved i dag, at jeg blev prostitueret, fordi jeg ikke kendte til andet. Jeg ved, at jeg gik den vej, der var blevet lagt for mine fødder.

Indtil den dag hvor jeg opdagede, at jeg kunne noget andet. Der var pludselig mennesker, som viste mig andre veje, og jeg indså, at jeg rent faktisk havde et valg.

I dag har jeg valgt at gå en anden vej.

Jeg er ikke længere i prostitution, og jeg kæmper for at lære at leve. Indtil nu har jeg udelukkende overlevet. Ventet på at livet enten rente ud eller, at jeg selv besluttede, at det var slut.

**Fremtid uden mening.** Prostitution har for mig været det mest ufrie i hele mit liv. Jeg blev bundet af forestillingen om, at jeg ikke kunne andet ganske tidligt, og jeg troede faktisk, at min mor havde ret i sine ord.

Jeg var overbevist om, at jeg var født til at sælge min krop til fremmede mænd herfra og til evighed. Indtil en dag hvor min terapeut stillede mig spørgsmålet: 'Hvad ville du allerhelst være fri for i dit liv? Hvad er det værste, der sker i dit liv, lige nu?' Jeg havde kun ét svar – prostitution.

Jeg græd og sagde, at hvis jeg ikke var nødt til dét, så ville jeg måske en dag kunne leve et tåleligt liv. Og netop i dét øjeblik gik det op for mig, at jeg smadrede mig selv ved at prostituere mig.

Det gav pludselig ikke mening at kæmpe sig igennem hver en time på dagen og forsøge at skabe mig et liv samtidig med, at jeg smadrede min sjæl og min krop. Det gav ikke mening at sidde og tale om fremtid og forsøge at bygge en sådan op, når jeg kunne se, at jeg brød min fremtid ned med et enkelt slag, hver gang jeg om natten kørte ud til kunder og lod dem betale sig til voldtægt.

Når tanken strejfer mig og mine indkodede sætninger om, at jeg

ikke er noget værd, overmander mig, så skriver jeg på min blog.

Jeg får sprog ved at skrive, og jeg famler mig gennem mørket, når jeg skriver.

**Lydhøre læsere.** Min blog har fået en del faste læsere, som indimellem ytrer sig og spørger ind til min historie eller oplevelse af at være i prostitution.

Jeg hører fra mennesker, som selv har levet med overgreb og ikke ved, hvor de skal søge hjælp.

De spørger ind til, hvad jeg konkret gjorde for at få den rette hjælp, og om jeg kan anbefale professionelle eller hjælpe dem med at søge efter hjælp i deres eget område.

Nogle skriver til mig, at de ikke forstår, hvordan jeg kan stå på mine ben og kæmpe så effektivt hver dag. At de beundrer min styrke. De takker mig for indsigt i en verden, som ofte er skjult for andre.

Jeg får mails fra både kvinder og mænd, som sætter spørgsmålstejn ved, at prostitution ikke skulle være mit eget valg. Jeg beskriver for dem, hvordan jeg mener, at 'den lykkelige luder' er et begreb, som er blevet skabt for at verden kan undlade at tage stilling til, hvorvidt prostitution er i orden eller ej. Jeg beskriver for dem, hvordan prostitution er det mest ulykkelige, jeg kender.

Jeg oplever, at de lytter.

**Ud af fængslet.** Mine ord får læserne til at reflektere. Og det er netop hensigten: At bryde nogle af de forestillinger der ligger i samfundet og fortælle, hvordan en kvinde som jeg endte i prostitution.

Jeg vil ikke direkte sige, at incest fører til prostitution. Det er selv sagt langt fra alle incestoverleverere, som ender i prostitution. For mig var vejen dog ganske kort.

Det er derimod vejen til et liv – vejen til at leve – der er lang. Og jeg må gå den vej hver dag, kæmpe mig igennem smertefulde erindringer og frustration over ikke at forstå – men med beslutningen om at jeg vil et liv. Et liv som jeg selv har valgt.

Jeg håber en dag at kunne sige, at jeg er ude. At jeg er løst af mit fængsel. Og at skriften var min vej gennem mørket.



# Mellem ret og moral



AF MERETE BØGE PEDERSEN

FOTO FRA POLITIMUSEETS ARKIV AF PROSTITUERED, 1880-1900

Igennem Danmarks historie har prostitution voldt samfundet hovedpine, og debatten om hvad man skal stille op med fænomenet har derfor eksisteret i over 100 år. Selvom fortidens og nutidens debatter om sexhandel er forskellige er der også slående ligheder.



AF MERETE BØGE PEDERSEN

Hvis der er én lære, vi kan udlede af prostitutionens historie, så er det, at prostitution ikke kan udryddes.

Uanset om prostitutionen har været underlagt formel eller uformel kontrol, så har prostitution, forstået som handel mellem mindst to parter, der under markedsmæssige betingelser henholdsvis køber eller sælger fysisk adgang til en krop eller andre seksuelle handlinger, eksisteret.

Men hvad skal vi dog stille op med prostitutionen? Historisk og aktuelt er spørgsmålet besvaret forskelligt, og emnet har givet anledning til adskillige hovedbrud.

Prostitutionen i Danmark befinder sig aktuelt i en juridisk gråzone, men sådan har det ikke altid været. Sidst der eksisterede nøjagtige regler for prostitutionen var i perioden 1874 til 1906. Lovgivningen dengang fastslog, at prostitution var lovlig, så længe de prostituerede lod sig registrere som prostituerede ved politiet, og så længe de fulgte nærmere fastsatte retningslinjer for deres virke som prostituerede. Kunderne var ikke underlagt nogen form for kontrol med den undtagelse, at der var straf for at have samleje med prostituerede under 15 år. Mere af hensyn til den seksuelle lavalder end til den prostituerede.

**Frygt for kønssygdomme.** Baggrunden for lovgivningen mellem 1874 til 1906 var først og fremmest frygten for de veneriske sygdomme – dvs. særligt syfilis og gonorré.

Der fandtes dengang ingen kur mod de pågældende sygdomme, og datidens toneangivende læger og lovgivere var således dybt bekymrede for de sygdomme, som udgik fra prostitutionen – de prostituerede forstås.

Formålet med lovene var, at ingen sygdom skulle udgå fra prostitutionen, uden at det var den offentlige prostitution. Med diverse lægelige foranstaltninger kunne de veneriske sygdomme blandt prostituerede

holdes i ave, og kunne de holdes i ave blandt prostituerede, kunne de holdes i ave i hele befolkningen – det var i hvert fald tanken.

Succesen for ordningen måtte nødvendigvis afhænge af politiets evne til at opspore og efterfølgende registrere samtlige prostituerede. Det kunne de imidlertid ikke, og da der i begyndelsen af det 20. århundrede blev gjort status over ordningen, var succes ikke det ord, der stod først for. Der var ikke bare kommet flere prostituerede til, der var også sket en stigning i antallet af veneriske sygdomstilfælde.

**Moral og dobbeltmoral.** Datidens ordning havde ikke skyggen af socialpolitiske tiltag over sig.

Prostitutionen blev betragtet som det nødvendige onde, og de prostituerede som de selvforskyldt lovløse. Det var ikke de prostituerede, der skulle vises hensyn til, men derimod den øvrige lovlydige og moralsk ansvarlige befolkning.

Resultatet var, at de prostituerede ofte blev idømt arbitrære straffe for selv den mindste afvigelse fra ordningens bestemmelser.

Udover 'sygdom' var ordningens andet og helt centrale kodeord: 'moral'.

Den offentlige moral dikterede på den ene side, at der skulle lægges distance til prostitution. Mænds behov fordrede på den anden side at få afløb. Resultatet blev en ordning, der lagde distance til den depraverede prostituerede, beskyttede kunden og lod dobbeltmoralen råde.

Og netop disse temaer blev også omdrejningspunktet for den debat for eller imod ordningen, der strakte sig i kølvandet på ordningens vedtagelse og helt indtil dens ophævelse.

**Fløjkrig.** Datidens prostitutionsdebat – mellem år 1874-1906 – havde mange undertemaer: ligeberettigelse, venerisk sygdoms-bekæmpelse, moral og jura. Den blev ført af to overordnede grupper: abolitionisterne og reglementaristerne.

Abolitionisterne var modstandere af ordningen og var for en stor part samlet i Forening imod Lovbeskyttelse for Usædelighed. Der var dog også andre større grupper, eksempelvis Dansk Kvindesamfund, der ganske vist var modstandere af ordningen, men hvis arbejde primært rettede sig mod andre mål end ophævelse af den lovordnede prostitutionskontrol.

Reglementaristerne, derimod, var tilhængere, der forsvarede ordningen individuelt. Blandt reglementaristerne spillede lægerne en fremtrædende rolle. De havde oprindeligt presset på for at få ordningen indført, og under dens beståen forsvarede de ordningen med henvisning til sygdomsbekæmpelse og samfundets moralske tilstand.

Abolitionistene henviste til en anden form for moral, nemlig den dobbeltmoral, der kom sig af, at kunder frit kunne frekventere prostituerede, mens de prostituerede for deres part skulle underkastes streng kontrol. Heraf udspang tre overordnede temaer for

abolitionisternes kamp: kampen for grundlæggende lovrevisioner, for kønnes ligeberettigelse og for højnede moralske standarder.

Debatten bølgede frem og tilbage og med variabel styrke i de år, som ordningen eksisterede. Dens temaer blev vægtet forskelligt af de to parter men med det sænede tema som det mest centrale i debatten.

**Moralen sejrede.** Reglementaristerne kunne længe styre debatten med deres bedre adgang til brede tidsskrifter og landsdækkende aviser, og da de generelt vægrede sig ved at italesætte det moralske tema, blev moralen længe holdt uden for debatten.

Forklaringen var den, at moralen foreskrev et dydigt og godt liv indenfor ægteskabets rammer, hvorfor en italesættelse af prostitution og seksualitet i sig selv var en overskridelse af de foreskrevne rammer for god moral.

Det blev ikke desto mindre abolitionisterne, der sejrede med deres stædige påvisning af, at ordningen for en sundhedsmæssig, moralsk og kønslig betragtning havde slået fejl. Efter 32 år med en problematisk prostitutionslovgivning og efter omtrent lige så mange år med en mere eller mindre intens prostitutionsdebat, blev ordningen ophævet i 1906.

Siden fulgte en periode med straf efter forudgående advarsel, dvs. prostitution var ulovlig, og senest en afkriminalisering af den prostituerede i 1999.

**Dengang og nu.** På distancen kan man se alting så klart. Det var så meget nemmere dengang, fordi der i hovedsagen kun var to grupper i debatten: for kontrol eller imod kontrol.

I dag er billedet mere broget. Blandt såvel fortalere som modstandere for kriminalisering af prostitution er der variationer. Men hvad der springer mest i øjnene ved en sammenligning mellem prostitutionsordningen fra 1874-1906 og i dag er, at fokus har flyttet sig fra de prostituerede til deres kunder. Platformen er en anden – prostitution er ikke længere det nødvendige onde i betydningen: mænds seksualitet kræver sin ret.

Sat på spidsen har vi bevæget os mere fra, hvad er mænds ret til, hvad er kvinders (den prostitueredes) ret.

Straffelovsændringen i 1999 skete med henvisning til, at de prostituerede længe ikke var blevet idømt straffe, og at den gældende holdning længe havde været, og på det tidspunkt også var, at de prostituerede skulle have en socialpolitisk behandling i stedet for straf.

Det er for så vidt stadigvæk holdningen. Men tilbage står så, hvad stiller vi op med kunderne? Og der rejser sig i forlængelse heraf det samme spørgsmål i dag som for 150 år siden: Skal prostitution være lovlig eller ulovlig?

**Prostitueret eller sexarbejder?** Enigheden i dag strækker sig så langt som til fordømmelse af trafficking og i det hele taget straf for prostitutionens bagmænd.

Prostitutionens temaer hersker der også tilnærmevis enighed om, nemlig ligestilling, moral og socialpolitik, men så hører enigheden også op. Temaernes diskurs er nemlig forskellig, akkurat som det var tilfældet i den foregående debat godt 100 år tidligere, alt efter om de fremføres af fortalere eller modstandere af kriminalisering af prostitution.

Og det er særligt tydeligt, når det kommer til det indledende ordvalg af 'prostitueret' og 'kunde' eller 'sexarbejder' og 'sexkunde'. Heraf følger, at debatten dengang som nu bar og stadig bærer præg af stereotyper: Enten positioneres den prostituerede som offeret. Eller som den lykkelige luder, som når eksponenter for Sexarbejdernes Interesse Organisation (SIO) fremhæver, at deres valg af arbejde, og måden de udfører deres arbejde på, hviler på en stor grad af selvbestemmelse.

Faktum er, at prostitution stadig fra rådende myndigheders sider anskues som et socialt problem. I regeringens handlingsplan fra 2005 har fokus på en socialpolitisk indsats til forbedring af de prostitueredes vilkår og hjælp til et liv udenfor prostitution. Planen lægger sig fint i kølvandet på gældende lovgivning med understregning af emnets lovgivningsmæssige gråzonekarakter og prostitutionens negative sociale, psykiske og fysiske konsekvenser for udbydere af seksuelle ydelser.

**En evig debat.** I modsætning til tidligere er prostitution således ikke længere et spørgsmål om, hvorvidt prostitution krænker den offentlige moral. Det er blevet et spørgsmål om, at de prostituerede krænkes – punktum.

Grænserne for god og dårlig moral har flyttet sig, ligesom tilfældet er for seksualitetens udfoldelse.

Men det spørgsmål, der igen og igen stilles både før og nu, er: Er sex en menneskeret? Svaret afhænger af, om det kommer fra tilhængere eller modstandere af en kriminalisering af prostitution. Tilhængerne vil hævde, at prostitution kan tilskrives dårlig social arv, kønsulighed og tingsliggørelse af menneskelige relationer. Mens modstanderne vil påberåbe sig det frie valg og krænkelser af menneskerettigheder, hvis staten forhindrer mennesker i frit at vælge, hvilket erhverv de vil udøve.

Det eneste vi ved med sikkerhed er, at diskussionen vil fortsætte – også efter at der er blevet vedtaget nye regler på området.

Viden og fakta om prostitution vil ændre sig i takt med, at prostitutionen tilpasser sig samfundsudviklingen. Men det ændrer ikke ved, at der altid vil være udbud af og efterspørgsel på seksuelle ydelser.

Og tilbage står at definitioner og temaer vil tilpasse sig det aktuelle samfund og en given historisk periode, men altid ud fra det grundvilkår, at prostitutionen vil placere sig et sted mellem ret og moral.

Merete Bøge Pedersen er ph.d og forfatter til bøgerne *Den reglementerede prostitution i København 1874-1906* (2000) og *Prostitution og Grundloven* (2007).

Prostitution er for alvor blevet et ombejlet emne i medierne, men hvordan skildrer man en mudret virkelighed, hvor alle aktører og eksperter tilsyneladende har en skjult dagsorden? [Dagbladet Informations Anders Haahr Rasmussen](#) har i lang tid skrevet om prostitution. Læs her hans beretning om sexhandlens holdningskrig i en presse, der har glemt at være nysgerrig.

# Pressen svigter og kilderne manipulerer

AF ANDERS HAAHR RASMUSSEN

En generel anke mod journalister lyder, at de er dumme. At de simpelthen ikke ved nok om de emner, de skriver om.

Vi har hørt det for nylig i forbindelse med finanskrisen: Den er blevet dækket af journalister uden tilstrækkelig forståelse for globale markeds kræfter, journalister uden egentlig finanspolitisk indsigt. De magter ikke at skrive begavet og nuanceret om økonomi, for de ved ikke nok om økonomi.

Man kan komme med samme kritik, når emnet er prostitution.

Prostitution er et krydsfelt af køn, sex, magt, social eksklusion, marginalisering, ligestilling, normativitet – alt sammen mødes i det her sociale fænomen, vi kalder prostitution. Det er vældig komplekst, og det bliver som regel dækket af journalister uden kendskab til hverken kønsforskning, feministisk teori eller seksualitetsstudier, journalister der aldrig har læst en eneste sociologisk analyse af eller et antropologisk feltarbejde om emnet.

Det er ikke så underligt, at det er sådan. For journalister er som regel generalister. De fleste er uddannet på en journalisthøjskole til at kunne skrive om folkeskolereformen ene dag, kriminalisering af sexkunder den anden dag og optøjer på Nørrebro den tredje dag.

Det er der ikke nødvendigvis noget i vejen med. Man behøver ikke være specialist for at kunne lave god journalistik. Så længe man er-

kender sin egen begrænsede viden. Så kan man nemlig tage udgangspunkt i den og blive klogere på læseren, lytteren eller seerens vegne. Det er velkendt: Når journalister for eksempel skal skrive om immigrationslovgivning eller finanskrisen, så sker det som regel med en erkendelse af, at det er komplicerede emner, som man må sætte sig grundigt ind i. Der er en erkendelse af, at man ikke selv helt ved, hvad der er på spil, hvad det egentlig handler om. Det må man forsøge at forstå.

Men når emnet er prostitution, oplever jeg, at den ydmyghed over for emnet og den nysgerrighed i forhold til at blive klogere er mindre til stede.

**De alvidende journalister.** Når emnet er prostitution, er det som om, mange journalister opfatter sig selv som specialister. Som om vi tror, vi ved, hvad det handler om. Logikken synes at være, at vi jo udmærket ved, hvordan det er at dyrke sex – det har vi selv prøvet – så hvis vi bare tilsætter lidt penge, ved vi også, hvad prostitution er.

Væk er de nysgerrige og kritiske spørgsmål: Hvad er prostitution? Hvad er det egentlig, der bliver solgt? Hvem sælger det? Hvem køber det? Hvorfor gør de det? Hvor tit? Hvor længe? Hvornår er det et problem? Hvorfor er det et problem?

Den slags klassiske hv-spørgsmål er påfaldende fraværende. De står ellers på side 2 i den journalistiske lærebog og kan vel siges at udgøre

grundlaget for den journalistiske nysgerrighed.

Desværre ser den nysgerrighed ud til at være forsvundet. Alle ved tilsyneladende, hvad det handler om: Det handler om, at mænd køber kvinder, såre simpelt.

Det eneste hv-spørgsmål, der tilsyneladende står tilbage er: Hvad skal vi gøre ved det?

På den måde tror jeg, at pressen har medvirket til at reducere prostitutionsdebatten til et holdnings-spørgsmål om at være for eller imod prostitution, for eller imod en kriminalisering. På den måde vil jeg mene, at de har svigtet deres rolle.

Men journalisterne bærer ikke skylden alene. For det er nu engang sådan, at journalister er afhængige af kilder.

**Kilder bruges forkert.** Journalister kan ikke selv bedrive forskning, vi må nøjes med at referere forskernes resultater. Her er så problemet, at forskning i prostitution i Danmark er stort set ikke-eksisterende, så vi næsten intet har at formidle.

Hvis man så som journalist henvender sig til kilder uden for det gængse forskningsmiljø for at få sine oplysninger – fx til hjælpeorganisationer, politikere eller Servicestyrelsen – ja, så løber man ind i et andet problem: at de alle sammen har en politisk dagsorden. Og den politiske dagsorden farver selvfølgelig de oplysninger, de giver.

Lad os tage to markante organisationer som Reden og Sexarbejderens





Interesseorganisation (SIO) som eksempel.

Reden optræder tit som kilder i medierne, og de bliver tillagt en enorm autoritet, ikke mindst på grund af deres mange års erfaring med socialt arbejde. Reden er en kristen hjælpeorganisation, der officielt betragter prostitution som vold mod kvinder og arbejder for en kriminalisering af sexkunderne.

Det er ikke et problem i sig selv, det er en bestemt radikal feministisk måde at anskue prostitution på, fair nok, det lægger Reden ikke skjul på. Men det betyder selvfølgelig, at man som journalist må betragte Reden som en partskilde med klare interesser og ikke som en uvildig ekspertkilde.

Derfor undrer det mig, når jeg ser Reden citeret for, at det svenske forbud har medført et fald i omfanget af prostitution og trafficking. Det undrer mig ikke, at Reden udlægger erfaringerne fra Sverige sådan. Det undrer mig, at Reden overhovedet bliver brugt til at udlægge erfaringerne fra Sverige.

På samme måde undrer det mig, når jeg i en artikel på forsiden af Metro-Express ser, at journalisten har brugt formanden for SIO til at udlægge de New Zealandske erfaringer med legalisering af prostitution.

**Når kilder manipulerer.** Hvis man som journalist vil skrive om erfaringerne fra Sverige eller New Zealand, så må man selv læse rapporter eller interviewe dem, der

står bag. Det holder ikke at lade partskilder som Reden og SIO, der hver især arbejder med bestemte politiske mål for øje, fremlægge teksten. Det øger risikoen for misinformation i medierne.

Samme problem gør sig gældende blandt politikere. Københavns overborgmester, Ritt Bjerregaard, var i 2008 med til at skrive en kronik i Jyllands-Posten. Der kunne man læse at antallet af prostituerede i Sverige var faldet med 90 procent efter, at Sverige indførte et forbud mod at købe sex. Man kunne også læse, at 90 procent af de danske prostituerede har været udsat for seksuelle overgreb som børn. Og at 70 procent ifølge en international undersøgelse lider af posttraumatisk stress.

Det er ikke svært at forstå, hvorfor Ritt Bjerregaard lægger navn til sådan en besynderlig blanding af løse påstande, deciderede usandheder og tal hevet ud af en sammenhæng. Hun vil jo gerne ændre folks holdning til prostitution, så der kan blive flertal for at gennemføre en lovændring. Målet synes at hellige midlet, men igen: Det bidrager til misinformation i medierne.

Et andet glimrende eksempel på dette er kampagnen *Hvem Betaler Prisen*, som Velfærdsministeriet har iværksat gennem Servicestyrelsen.

Den er henvendt til unge mellem 15 og 19 år og består af en hjemmeside, annoncer i ungdomsblade, et magasin og en dvd om prostitution. Her lærer man, at »prostituerede

sjældent er glade for deres arbejde. Næsten alle ville helst holde op«, og at »de fleste prostituerede har haft en hård barndom med vold, seksuelle overgreb eller andre omsorgssvigt«.

Da jeg ringede til Servicestyrelsen, erkendte de blankt, at påstandene hverken var videnskabelige, repræsentative eller statistisk valide. Det samme blev de citeret for i Berlingske Tidende: »Vi har ikke kvantitative tal for, at prostituerede i Danmark ikke trives.«

Da jeg så spurgte, hvorfor de viderebragte disse påstande som sandheder, så fik jeg at vide, at formålet med kampagnen først og fremmest er at påvirke de unges adfærd og deres holdninger. Kampagnen er sat i værk for at få unge til at tage afstand fra sexkøb. Målet helliger igen midlet, og resultatet er yderligere misinformation, nu med ministeriel blåstempling.

**Debatten kørt af sporet.** Hvis der skal komme mere oplysning og mindre misinformation i medierne, så er der brug for flere kilder, der er interesseret i at oplyse – frem for at ændre folks holdninger.

For pressen er det selvkært svært at lave oplysende journalistik, når kilderne ikke er interesseret i at oplyse, men først og fremmest er interesseret i at få deres vilje.

Det er et af de største problemer, man støder på som journalist: At nærmest samtlige aktører i prostitutionsdebatten har et klart mål, og at målet tilsyneladende helliger midlet. Det gør det virkelig svært at skaffe sig uvildige oplysninger.

I de seneste par år har især én debat om prostitution kørt i og gennem de danske medier, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skal følge Sverige og nu Norge og forbyde køb af sex.

Der har næppe været nogen større forhindring for en saglig debat – og også en saglig dækning af debatten – end denne ensidige reducere af problemet til at være et spørgsmål om at tage stilling: for eller imod – kriminalisering eller ej.

Journalisterne har selv bidraget til denne forsimpning.

Men de er i ligeså høj grad ofre for den.

# Dagbog fra Le Boudoir

Karianne Skåre er fra Norge, der netop har forbudt sexkøb. Hun er rejst til Australien for at studere og har fået studiejob på et lovligt bordel som receptionist. Inden måtte hun til eksamen hos de australske myndigheder for at blive bordelmanager. Hvad laver sådan en, hvem er kvinderne, og hvad tænker hun om sit arbejde? Læs hendes dagbog her.



AF KARIANNE SKÅRE, MELBOURNE

## 9. august 2008

Jeg ser tilfældigvis, at et bordel i mit nabolag søger receptionister. Det er natarbejde, et par nætter om ugen. Jeg har tænkt på at tage et deltidsjob ved siden af mine studier. Men på bordel? Nysgerrighed gør, at jeg ringer til Le Boudoir.

## 10. august

Prostitution er tilladt i enkelte stater i Australien, herunder Victoria hvor Melbourne ligger. Men det er først i dag, jeg står udenfor et australsk bordel. Det ligger diskret i et forretningsområde.

Indenfor er der dunkel belysning, ingen vinduer slipper dagslys ind. Bordellet har to etager. Her er seks værelser, toilet, omklædningsrum og reception. Samt en lounge, hvor kvinderne møder mændene, og et privat opholdsrum til kvinderne.

Overalt er der lav, monoton musik. Møblene er store og tunge, billeder på væggene har tunge guldrammer. Farvevalget er rosa og brunt. Stilen er påtaget feminin med pynt af blonder og fjer. Også duften er feminin. Tung og sødlig. Ikke overraskende er interiøret stereotyp for, hvordan bordeller fremstilles i film og litteratur.

Ejeren er en lille platinblond kvinde i 60'erne med designertøj og lange kunstige negle. Jeg suger indtryk til mig. Forsøger at lade være med at tænke på, hvad der foregår mellem væggene, men det er svært. Jeg er ikke afslappet. Det er første gang, jeg er i et bordel. Som skandinav kender jeg mest til gadeprostitution, og jeg forbinder prostitution med mænd, der udnytter kvinder. Mænd, som tror, at det meste kan købes for penge, og kvinder uden andet valg.

Ejeren Jill fortæller, at hun har drevet stedet i 11 år, har en fast kundekreds og en stab af piger på omkring 30. Hun lægger vægt på renlighed, indretning og klasse. Stedet er åbent 363 dage i året, og holder kun lukket d. 25. december og d. 1. januar.

Jobbet består af at have økonomisk ansvar, tidskontrol, holde orden og vask af håndklæder og lagemer. Men det vigtigste er at sortere i klientellet. Receptionisten afgør, hvem der kommer ind. Det sker på baggrund af ens eget skøn og et opslag med billeder af alle, der er blevet nægtet indgang. De uønskede er mænd, der har været ukontrollerbare, respektløse eller grove mod kvinderne. Receptionisten er eneste sikkerhedsvagt, og det vil være mit ansvar at smide en klient ud og kontakte politiet, hvis der opstår fare.

---

## Pressen producerer myter

---

De danske dagblade spiller en aktiv og strategisk rolle i den danske prostitutionsdebat. Det fastslog en undersøgelse fra VFC Socialt Udsatte om udvalgte dagblades dækning af emnet prostitution fra 1997-2002.

Analysen fra 2004, der var lavet af ph.d. og kønsforsker Anette Dina Sørensen, viste, at den danske prostitutionsdebat er polariseret, og at pressen er en aktiv medspiller i denne polarisering.

Den viste også, at forskellige myter og fortællinger om prostitution, der cirkulerer i vores kultur, benyttes i udpræget grad af pressen, når der skal argumenteres for eller imod prostitution, og at pressen spiller en aktiv rolle i konstruktionen af disse kulturelle prostitutionsfortællinger.

Dagbladene havde også forskellige præferencer, når de gjaldt temaet for deres behandling af emnet prostitution. Yderpunkterne var Kristeligt Dagblad og Ekstra Bladet. Ekstra Bladet havde en præference for 'vold og drab' og 'massageklinikker' som tematisk tilgang til emnet prostitution. Disse temaer blev omvendt yderst sjældent dækket på Kristeligt Dagblad. Kristeligt Dagblad vægtede derimod hovedsagelig 'børneprostitution' og 'handel med kvinder' i sin dækning af prostitutionsemnet.

Kilde: *Pressen og prostitution. Undersøgelse af udvalgte dagblades dækning af emnet prostitution 1997-2002.* VFC Socialt Udsatte, 2004.

---

### 12. august

Jill ringer for at høre, om jeg er interesseret i stillingen. Jeg afslår. Jeg har fordomme mod branchen; sexarbejderne, kundekredsen og ikke mindst ejeren. De er baseret på iagttagelser, læsestof og mediebil- ledet hjemmefra.

Men jeg vil gerne vide, hvorfor kvinderne er der. Hvorfor de traf dette jobvalg, og hvad der motiverer dem til at fortsætte. Hvordan drives et bordel på lovlig vis, og hvem nyder godt af det? Er legalisering af prostitution løsningen på det, vi i Norge anser for at være et samfundsproblem?

Et arbejde som receptionist i den legale sexindustri i Victoria kræver godkendelse som bordelmanager via Business Licensing Authority (BLA). Man skal redegøre for for lovligt visum, fast bopælsadresse og at man ikke har en fortid som konkursramt eller kriminel. Godkendes ansøgningen skal man tage en bordelmanagertest og til interview hos BLA. Godkendelsen koster 288,50 AUS \$ (1121 kroner). Jill tilbyder at betale. Efter en del betænkningstid vælger jeg at takke ja, det er jo bare en prøve?

### 17. august

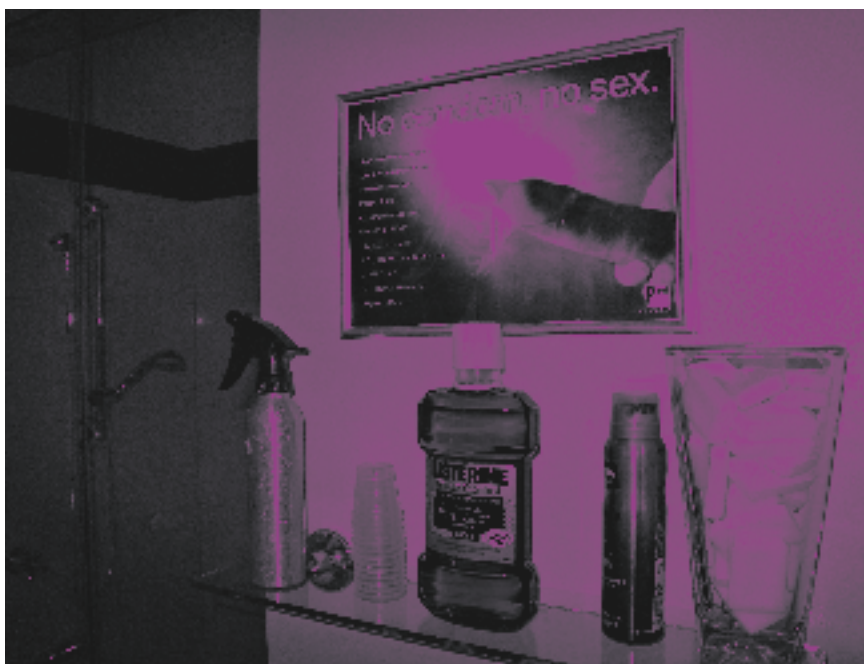
Mange papirer skal udfyldes: en politiattest, pas og visum, tre forskellige former for legitimation og to breve fra offentlige instanser med mit navn og adresse på. Min mand skal fremlægge det samme. Alt skal attesteres af politiet, før det sendes til BLA. Formålet er at hindre kriminelles indtog i branchen. Det virker bureaukratisk og rigtigt men er samtidig forståeligt.

### 31. august

I dag kom svaret. Min ansøgning er godkendt, så nu kan jeg tage bordelmanagertesten. I alt 100 spørgsmål om prostitutionslovgivningen i Victoria. Lovgivningen er tilgængelig på internettet. Jeg synes, at spørgsmålene er svære, da jeg hverken er velbevandret i loven eller begreberne.

### 2. september

I dag har jeg taget testen. Det tog fem timer. Jeg synes, lovgivningen er interessant og informativ. Dens



hensigt er at beskytte sexarbejderne. Fx står der i loven, at alle bordeller skal have kameraovervågning. I de rum, hvor de seksuelle ydelser bliver udført, skal der være alarmknapper. Bordelmanagere kan ikke tvinge sexarbejderne til at arbejde, personer under 18 år må ikke opholde sig i lokalene. Bordellet skal stå for glidecreme og kondomer og sørge for, at det bliver brugt. Rusmidler er bandlyst. Sexarbejderne skal hver måned fremvise en sundhedsattest udført af godkendte læger. Politiet kan tjekke bordellet og overholdes loven ikke mister bordellet sin licens eller straffes med bøde.

### 4. september

Idag har jeg været til bordelmanagerinterview. Jeg blev spurgt om min hensigt med at arbejde i branchen. Jeg svarede, at jeg finder det interessant, fordi jeg kommer fra et samfund, hvor prostitusjon er forbudt og tabu. Jeg ønsker at opleve industrien på egen hånd.

Jeg har i mange år været imod prostitution, men i de senere år har jeg fået et mere nuanceret billede af branchen. Der er megen udnyttelse og misbrug men også kvinder, som gør det af egen fri vilje.

Jeg afleverer min test og består den. Min Approved Brothel Manager License kommer med posten om to uger.

### 17. september

Første dag på jobbet. Mine fordomme sidder i mig. Jeg regner med at møde kvinder med stofproblemer eller forsigtige, nervøse piger som er tvunget ud i arbejdet; frække, dårligt uddannede kvinder, der spiller på sex. Men de er reflekterede med klare meninger. I det fælles opholdsrum går snakken om nyheder og politik. Man udveksler rejsetips og madopskrifter, ros og komplimenter.

Bordellet har en nultolerancepolitik overfor misbrug af rusmidler og ansætter kun kvinder, der – efter Jills standarder – ser godt ud. De er pænt klædt i aftenkjoler, høje hæle og med aften-make-up. De fleste er i 30'erne, enkelte er i 40'erne og i 20'erne. Mange er i parforhold og har børn. Enkelte har en uddannelse: sygeplejerske, personlig træner, socialrådgiver og lærer. De fleste har haft job udenfor sexindustrien, og enkelte kombinerer arbejdet med et deltidsjob i en anden branche.

Mit job er at kontrollere tv-skærmene, når det ringer på døren. Jeg skal så forklare klienten, hvordan processen foregår, og samtidig afgøre, om han er ok.

Flere er nervøse, og så småsludrer jeg med dem for at få klarlagt, om vedkommende er nervøs, beruset eller bare arrogant.

Herefter fortæller jeg om pri-

serne. De ligger mellem 150\$ (584 kroner) for en halv time til 240\$ (935 kroner) for en time. Halvdelen går til kvinden.

Så møder kvinderne klienten på tomandshånd. Det tre-minutters møde er pigernes chance for at få klienten til at booke hende. Hun fortæller, hvilken service hun tilbyder og ikke tilbyder. Fx om hun kysser, giver oralsex eller analsex, eller om hun tilbyder fantasioplevelser (udklædning og rollespil).

Kvinden vælger selv, om hun vil introducere sig. Enkelte har restriktioner fx mænd fra bestemte lande, aldersgrupper eller erhverv. Det sker også, at en kvinde ikke ønsker at se klienten igen efter introduktionen. Så skal jeg forklare klienten det på en måde, der hverken er respektløs eller skadelig for klienten eller sexarbejderen. Selvom en kvinde afviser en klient, vil stedet ikke miste klienten. Som regel må jeg improvisere en hvid løgn.

Efter intromødet kan klienten vælge at booke en kvinde. Afslår han er det min opgave at forsøge at finde ud af årsagen. Som regel er svaret, at han ikke traf en kvinde, han ville tilbringe tid sammen med. I så fald fortæller jeg om de øvrige kvinder og om, hvornår de kan træffes. En erfaren receptionist kan få klienten til at booke, selvom han har sagt nej. Jeg bryder jeg mig ikke om at presse et menneske til at tilbringe tid seksuelt sammen med en anden. Jeg har heller ikke lyst til at blive god til det.

#### 20. september

Jeg har min første vagt på egen hånd. Nattevagten begynder klokken 18.30, og jeg lukker stedet klokken 04.00. Telefonpasning er en del af mit job. Mange ringer for at tjekke, hvilke kvinder som er på arbejde. Nogle ønsker en beskrivelse af dem. Så skal jeg gøre pigerne attraktive per telefon, og det er til tider en pinlig men samtidig festlig affære. Jill har lagt et ark med beskrivelser af alle pigerne. De er selvsagt blevet lavet i den hensigt at fremhæve det positive. Fx kan 39-årige Natasja, som er høj, tynd, har mørkt hår og en middelstor barm blive til: »Natasja, a dark beauty in her early 30s, slim, leggy



and glamorous with a wonderful D cup bust.«

Det er svært at omtale kvinderne på den måde. Så jeg leger, det er replikker i et teaterstykke.

Det er også svært at lyve over for klienterne. Hvis jeg kun har få kvinder på arbejde, må jeg opfinde flere i telefonen for at gøre klienten interesseret i at komme. Det sker tit, at kunden møder op og spørger efter en pige, jeg har fundet på. Så må jeg sige, at hun er optaget af en booking i flere timer og prøve at få hans interesse drejet over på de andre.

#### 19. november

Nu har jeg arbejdet et stykke tid som receptionist og er mere tryk i rollen. Mine faste nætter er søndag og mandag. Søndag er mest travl og klientene booker gerne en time eller mere. Kvinderne siger, at det er mere 'kæresteservice', som klientene er ude efter, end sex.

De fleste er mænd i 30-50-årsalderen. De er pænt klædt på og optræder eksemplarisk. Mange er gift. Klientellet er forskelligt alt efter døgnnet. Om dagen kommer businessmænd, mens aften og natklientellet er mænd, der har været i byen og ofte kommer flere sammen.

På en normal vagt er der mellem fire og seks piger. De oplyser hver torsdag hvornår, de vil have en vagt, og så kommer der en vagtplan ud om søndagen. De fleste har faste vagter. Nogle har to eller tre om ugen. Andre arbejder hver dag i 10-12 dage og holder fri i en periode bagefter, mens atter andre kan være væk i ugevis for så at komme tilbage.

Alle arbejder under falsk navn. De siger, at så snart de træder ind i Le Boudoir forvandles de til den anden kvinde. De begynder at opføre

sig og snakke anderledes, og personligheden ændres. Jill opfordrer alle til holde deres identitet privat, også kvinderne imellem. Dobbeltlivet er svært for flere. De siger, det er meget sværere at lyve for venner og familie end at udføre jobbet.

Nogle gange må kvinderne håndtere nederlaget ved ikke at blive booket. Der kan gå timer uden en booking, nogle gange en hel vagt. Andre ganger udsættes de for hændelser, som kan være svære at for-døje.

Jeg oplever, at kvinderne støtter og ofrer sig for hinanden. Måske betyder dobbeltlivet, at man nemmere åbner sig. Jeg vil påstå, at der er et godt arbejdsmiljø på Le Boudoir. Der er en let og hyggelig tone mellem pigerne, få konflikter, misundelse og sladder. Jill tillader ikke nedsættende tale om klienter eller kolleger i fællesrummet.

Folk reagerer forskelligt, når jeg bliver spurgt om mit job. Unge er åbne og synes, det er ok, især mænd. Andre reagerer negativt og skifter emne. Selv er jeg fascineret af indsigten i livet og tankegangen hos pigerne. De siger, de ikke har problemer med at udføre seksuelle ydelser for penge. De skelner stærkt mellem sex på og udenfor jobbet. De, der er i et forhold, påstår, at de har et godt og rigt samliv, også seksuelt med deres partner. De føler sig ikke misbrugt, men at de har kontrol og myndighed. Flere understreger, at de føler magt og får et selvtillidsboost af jobbet.

Der er også dem, som er i presede livssituationer og som ikke ser andre udveje end prostitution. Kvinder med baggrund i voldelige forhold, narkotika og familietragedier. Med et stort opmærksomhedsbehov og problemer med sociale relationer.

Uanset hvad der driver sexarbejderne, mener jeg, at de har krav på trygge omgivelser og sikkerhed, når jobbet udføres.

Dem, jeg arbejder med, foretrækker denne form for arbejde fremfor et andet ufaglært arbejde: Friheden og lønnen er bedre, magtmisbruget mindre. De siger, at de aldrig ville udføre mit job med så meget arbejde til så få penge. Sådan har jeg det også med deres.



# Skurken, staklen og den virkelig frisindede

Vi elsker at debattere prostitution i den danske offentlige debat, og vi strør om os med betragtninger om, hvad prostitution betyder for samfundet eller den enkelte kvinde, der sælger seksuelle ydelser. Men hvor er køberen?

AF KIRSTINE HOLM SCHULTZ & ANNETTE BJERRE RYHEDE

I international forskning om prostitution er der et stærkt fokus på den prostituerede frem for på kunden. Fokus er på den, der sælger, ikke den der køber.

I Danmark er der dog undersøgelser om kunden, af Claus Laurrup og Paul Lyngbye, men der er ikke fokus

på kunden i den danske debat. Her diskuteres prostitution stadig med udgangspunkt i den prostituerede.

Debatten herhjemme er delt i to fronter. Den ene siger, at den prostituerede selv har valgt prostitution, den anden at hun er tvunget ud i prostitution, enten af omstændighederne eller rent fysisk. Det diskuteres også, hvorvidt prostitution skader hende, og om hun er et offer for mænds lyster og en skæv magtfordeling.

Men kunden – han eller hun spiller ingen større rolle.

Forsøgene på at få debatten til at handle om kunden er ikke lykkedes. Det skyldes ikke mindst, at nogle prostituerede, i spidsen for Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO), selv har været på banen, når prostitution er til debat. At de prostituerede selv deltager og diskuterer prostitution ud fra deres eget perspektiv, bidrager til at fastholde fokus på den prostituerede frem for at inddrage kunden mere i diskussionen.

De kvinder, der tidligere har været i prostitution, og som har ytret sig i medier, til arrangementer og fx i Velfærdministeriets kampagne *Hvem Betaler Prisen* har ikke samme 'magt' i debatten, som dem, der er i prostitution, når de udtaler sig.

**Kunden er marginal.** Internt i debatten er der næsten heller ingen kunder, der melder sig på banen. De få kunder, der har været med i enkelte artikler, retfærdiggør primært deres brug af prostitution i forhold til

den prostituerede, for 'hun får jo penge for det', 'de er glade', 'de virker som om, de gør det frivilligt'.

Ingen kunder har stået frem på samme måde som SIO eller andre prostituerede til debatarrangementer eller i pressen med deres holdninger.

Kun enkelte medlemmer af Seksualpolitisk Forum har i debatindlæg betegnet sig selv som prostitutionskunder, men de forklarer ikke, hvorfor de benytter sig af prostitution. Det strandeder ved at være et udtryk for fri udlevelse af seksualitet.

Kun en enkelt gang har man oplevet en kunde, der siger, hvorfor han er kunde; fordi han ikke ville være i stand til at score en så lækker kvinde uden, at der var penge involveret ("Som at bestille en pizza" i MetroX-press d. 14.08.08).

Ellers bliver kunden i debatten primært beskrevet som handicappet eller ældre, hvor diskussionen går på, om sex er en menneskeret, som disse grupper har ret til.

Inden debatten for alvor blussede op med kampagnen *Tag Stilling Mand*, var der enkelte artikler i pressen med fagfolk fra Kompetencecenter Prostitution, der fortalte, at mange kunder er afhængige af at gå til prostituerede, og de sidestiller det med at være afhængig af spil eller narko.

Her var det fremme, at flere kunder også oplever andre problemer med at være kunder, på grund af dårlig samvittighed, gæld der opbygges på grund af forbruget etc. Dette perspektiv på kunden forsvandt dog, da debatten blussede op, og kunden blev forsøgt gjort til en skurk.

Det er svært at diskutere, hvorfor nogle mænd går til prostituerede, og hvad det er for et behov, prostitution opfylder hos disse 14 % af danske mænd, når kunderne ikke selv deltager i debatten.

**Kamp om viden.** Hvis man overordnet betragter prostitutionsdebatten i Danmark, tegner der sig alligevel nogle tendenser, når det gælder kunden.

Selvom man sjældent taler om kunden, bliver han, når han bliver omtalt, altid omtalt som en mand, og til trods for, at debatten ofte handler om en kriminalisering af prostitutionskunden, handler selve debatten sjældent om kunden. I stedet handler den som sagt om den prostituerede, som oftest omtales som en kvinde.

Derudover er debatten meget polariseret, det er sjældent, at der er enighed om noget, og der foregår der en kamp om viden: Hverken for eller imod-siden lader til at have tiltro til de undersøgelser, den modsatte part støtter sig til, fordi den forskning, der bliver henvist til, bliver anklaget for at være fordomsfuld eller direkte usand.

Der er altså ikke nogen viden om prostitution, der umiddelbart bliver betragtet som sand af begge sider i debatten.

**Kunden som skurk.** Kampen udspiller sig altså konstant om, hvorvidt prostitution er acceptabelt. Det skete i debatten i pressen i 2008 fra forskellige måder at forstå og fortolke prostitution på, med andre ord: fra forskellige perspektiver på prostitution.

Et af dem er det *feministiske perspektiv*. Her er prostitution et udtryk for en strukturel kønsmæssig ulighed – mellem mænd og kvinder – som den prostituerede er et offer for med forskellige skadesvirkninger til følge. Kunden er i indenfor denne forståelse af prostitution tydeligt til stede og gøres til 'skurken' i forhold til prostitution. Han bliver gjort ansvarlig for forekomsten af prostitution, for skaderne og for at styrke 'uligestilling' i samfundet. Han beskrives også fra tid til anden med brug af eksempler på voldelige kunder og med henvisning til, hvor mange prostituerede der oplever voldtægt fra kunder. Samtidig beskrives han som en ganske almindelig mand, fra alle samfundslag, der ofte er i et fast parforhold, fra alle dele af samfundet.

**En rar mand.** I opposition til det feministiske perspektiv er *sexarbejdeperspektivet*. Her mener man, at prostitution er et arbejde, den prostituerede vælger, og at det derfor skal anerkendes. Prostitution er her et arbejde, hvor den prostituerede leverer en seksuel ydelse, og hvor det er den prostituerede, der har magten i prostitutionsrelationen.

Samtidig mener man, at kritikken af prostitution bunder i en snerpethed, en 'nypuritanisme' overfor, hvordan andre mennesker forvalter deres sexliv.

Kunden er i forhold til dette én, der modtager en seksuel ydelse, som den prostituerede er glad for at levere. Når der tales om kunden er han rar. Han betegnes ofte som ældre eller handicappet og uskadelig.

**Hr. Danmark.** Når de, der anser prostitution for at være et udtryk for sociale og økonomiske problemer, beskriver kunden, er han en ganske almindelig mand.

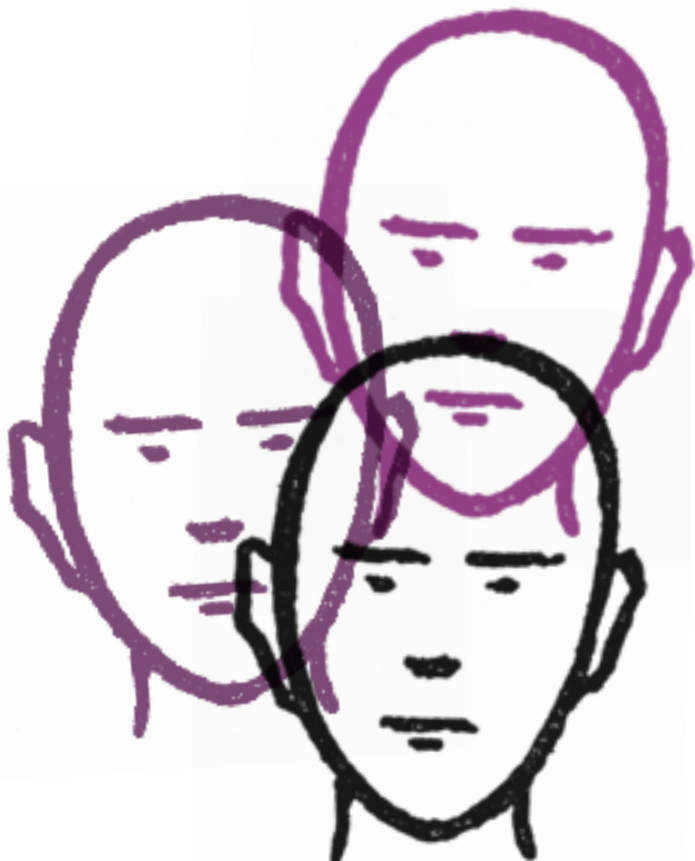
Udgangspunktet i *socialt-problem perspektivet* er, at prostitution er noget, det er hårdt at være i, og at det er et udtryk for fravær af andre muligheder. Det har konsekvenser, psykiske, fysiske og sociale, for den prostituerede, og derfor skal den prostituerede have hjælp.

Men her betones det også, at prostitution også kan indebære konsekvenser for kunden, i form af gæld, dårlig samvittighed overfor partneren og decideret afhængighed af prostitutionsbesøg. Det sammenlignes med afhængighed af spil og stoffer. De kunder, der oplever problemer ved at være kunder, skal her derfor have hjælp til at komme ud af prostitution.

Perspektivet bliver kritiseret for at gøre prostitutionskunden til en helt almindelig mand og dermed uskadelig samtidig med, at alle mænd pludselig bliver mistænkeliggjorte.

**Den bevidste kunde.** Man skal skelne mellem frivillighed og tvang. Sådan lyder mantraet i det mest udbredte perspektiv i den danske prostitutionsdebat: *Frivillig/tvungen-perspektivet*. Her skelnes mellem de, der er i prostitution frivilligt – de 'danske' kvinder beskrives ofte sådan – og de, der er tvunget ud i det, hvilket ofte er den handlede eller udenlandske kvinde.

Man taler kun om, at prostitution skader, hvis det handler om tvungen prostitution, og selvom man taler om skade, bliver kunden ikke gjort til skurk. Når han diskuteres eller nævnes, bliver han beskrevet som en



mand, der, hvis han vidste, at den prostituerede var tvunget ud i prostitution, ville gå til en anden prostitueret.

**Unge mænd på skråplan.** Ungdomsprostitution fylder også i medierne. Her beskrives prostitutionslignende adfærd hos unge som noget negativt og som udtryk for en bekymrende adfærd, fordi det indebærer et forkert og instrumentelt forhold til seksualitet, og er sex løsrevet fra følelser. Samtidig medfører det negative konsekvenser for den der prostituerer sig.

Her er kunden selv ung, og forholdet som kunde problematiseres i den forstand, at man ikke ønsker, at yngre mænd skal købe sex, fordi der så er stor risiko for, at de bliver faste købere som ældre, og det er et skråplan. Køb af sex problematiseres altså til en vis grad.

**De frisindede.** Ingen må begrænses i sin seksualitet. Heller ikke en kunde. Sådan er essensen af *frisindsperspektivet*, hvor accept af prostitution er et udtryk for frisind. Forsøg på at begrænse prostitution bliver beskrevet som moraliserende og 'nypuritansk'.

Der bliver sat lighedstegn mellem prostitution og sex og seksualitet, og prostitution skal accepteres, fordi man ikke skal begrænses i sin udlevelse af seksualitet. Kunden er kun i fokus i dette perspektiv, når man taler om, at både han og den prostituerede har ret til at udleve deres seksualitet. Han problematiseres ikke.

**Handicappede har også ret til et sexliv.** Sex er en menneskeret, lyder et perspektiv, som har været meget fremtrædende i perioden februar til april 2008.

Det har oftest været på banen, når debatten har

handlet om handicappede og ældres ret til at få besøg af en prostitueret formidlet af kommunen. Og netop en ældre eller handicappet er også den typiske beskrevne kunde her, hvor fokus er, at sex er et biologisk behov, man som menneske har brug for at få stillet sammen med et andet menneske. Der bliver sat lighedstegn mellem prostitution og sex, og prostitution skal accepteres, fordi det dækker et vigtigt almenmenneskeligt behov, som man har ret til at få stillet.

Kunden er altså til stede, men kundens rolle problematiseres ikke.

**Mere magt til sexarbejdeperspektivet.** De forskellige perspektiver kæmper i debatten om, hvordan prostitution skal forstås. Til tider bliver nogle af dem yret af samme aktør i debatten for at argumentere for egne holdninger til prostitution.

Undervejs i debatten kan man dog se, at sexarbejdeperspektivet får mere og mere magt, fx ved at også journalister begynder at bruge betegnelsen 'sexarbejder' frem for 'prostitueret', og at argumentet om, at det jo er noget de selv har valgt, har stor gennemslagskraft. Samtidig får modstanderne af prostitution også forøget styrke ved at flere og flere fx mandlige politikere også melder ud, at de støtter et forbud mod køb af seksuelle ydelser.

Fronterne er altså måske trukket endnu mere op end før mellem det feministiske perspektiv og sexarbejdeperspektivet.

Men hvad gør det ved kunden?

**Kunden som 'skurk' hæmmer debatten.** Når sexarbejdeperspektivet fastholder fokus på at tale om prostitution med fokus på selve de prostituerede, og når det feministiske perspektiv fastholder kunden som en skurk, og samtidig mistænkeliggør alle mænd som potentielle kunder, gør det det svært at få kunden, som aktør eller fænomen, mere ind i debatten.

Det gør det også svært at diskutere kunden som fænomen: Hvad er det, der gør, at nogle går til prostituerede og altså adskiller sig fra de 86 %, der ikke gør?

Samtidig bremser det debat med mænd, både kunder og ikke kunder, da anklager og beskyldninger har det med at bremse dialog. Derfor må kunden altså diskuteres som en størrelse, der er anderledes end andre mænd, hvis man vil have en debat om kunden, hvor både mænd og kvinder deltager.

Skal vi videre i debatten kræver det, at prostitution diskuteres som andet end noget, der handler om køn, men noget der også handler om psykologi og forskellige bevæggrunde.

Kirstine Holm Schultz & Annette Bjerre Ryhede er specialestuderende på Kommunikation på Roskilde Universitet (RUC). Artiklen er skrevet på baggrund af deres speciale *Hvor blev kunden af - en analyse af diskurser i den danske medierede debat med fokus på prostitutionskunden*. Grundlaget for analysen er den mediedækning prostitution har fået i den skrevne presse i Danmark i perioden februar-august 2008.

Et uløseligt mysterium har i over 15 år skabt voldsom frygt i den mexicanske by Juárez: Nogen kidnapper systematisk byens unge ufaglærte kvinder, udsætter dem for voldtægt og tortur og efterlader deres lig i sorte affaldssække i ørkenen.

# VERDEN RUNDT Mæ

AF LOUISE ALBERS

María Isabel Nava kom ikke hjem fra arbejde 4. januar 2000.

Hendes far Felipe Nava, som blev urolig for hende, gik med det samme til politiet for at melde sin datter savnet. Politiet gav Felipe Nava besked på at gå hjem. Ifølge faderen insinuerede de, at datteren sikkert bare var stukket af med kæresten.

Hendes lig blev fundet 23 dage senere i udkanten af Juárez.

María Isabel Nava var pakket ind i en sort plastiksæk, og obduktionsrapporten afslørede, at hun var blevet udsat for tortur og holdt fanget i omkring to uger, før hun blev dræbt.

Hun blev kun 18 år.

María Isabel Nava blev et af de drabsofre, som siden 1993 har lagt en sort skygge over den mexicanske grænseby Juárez i staten Chihuahua. Omkring 400 kvinder menes dræbt siden 1993, og mange hundreder savnes.

Et uhyggeligt mønster har tegnet sig i mange af disse sager: kvinderne kidnappes, voldtages og udsættes for anden tortur, hvorefter de lemlæstede lig puttes i plastiksække og smides i ørkenen uden for byen Juárez.

Sagen har fået massiv omtale i de internationale medier gennem mange år, ligesom der er blevet skrevet bøger og lavet film om kvindemordene i Juárez, men til trods for alvoren og hyppigheden af disse

forbrydelser har de mange kvindedrab knap været anerkendt som et seriøst problem af de offentlige myndigheder i Mexico, og meget lidt er blevet gjort for at sætte en stopper for mordene.

Hvem slår alle disse kvinder ihjel og hvorfor?

**Femicide.** Ifølge FN's kvindefond UNIFEM er vold mod piger og kvinder på verdensplan årsag til flere dødsfald og invaliditet hos kvinder i aldersgruppen 15 til 44 år, end kræft, malaria, trafikuheld og krig. Den mest ekstreme form for vold mod kvinder er 'kvindedrab' (på engelsk 'femicide').

Diana Russel, som er ph.d. i socialpsykologi fra Harvard University, USA, og en af verdens førende eksperter i seksuel vold mod kvinder, definerer kvindedrab som »drab begået af mænd på kvinder, fordi de er kvinder.«

Diana Russel har introduceret sin definition af termen kvindedrab, for at gøre opmærksom på det kvindehad, der er indbygget i størstedelen af de mord, der begås på kvinder.

Kvindedrab er ikke et nyt fænomen men har eksisteret lige så længe som patriarkatet, og der er flere historiske eksempler på mandlige mordere, som er gået bevidst efter kvinder som ofre.

Tilbage i slutningen af 1800-tallet

lemlæstede og dræbte Jack the Ripper unge prostituerede i det fattige White Chapel-kvarter i London.

I Tyskland dræbte Bruno Ludke 80 kvinder fra 1928 til 1943.

I Polen dræbte Lucian Staniak 20 kvinder i 1960erne, og i 1980erne blev over 20 ældre kvinder i Paris slået ihjel af Thierry Paulin og Jean-Thierry Mathurin.

I USA tilstod Gary Ridgeway i 2003 at have slået 48 kvinder ihjel. Han havde udset sig enten prostituerede eller hjemløse kvinder, fordi han vidste, at deres død ville vække mindre opmærksomhed og offentlig interesse på grund af deres lave sociale status.

I dag er et aktuelt eksempel på kvindedrab de mange mord begået i grænsebyen Juárez i Mexico siden 1993.

## Uvished om antallet af forsvundne.

Selvom medierne de seneste 15 år har været fyldt med historier om myrdede kvinder i Juárez, ved ingen præcist, hvor mange kvinder, der reelt er blevet ofre for kvindedrabene i byen.

I en rapport fra 2005 skriver Mariclaire Acosta, som er leder af ICTJ Americas (International Center for Transitional Justice), at omtrent 340 kvinder i Juárez har været ofre for kvindedrab.

Motiverne for at myrde kvinderne virker endnu mere uklare.



Indtil videre er 400 kvindelig blevet fundet, 4.500 kvinder er meldt savnet, og det internationale samfund er i oprør. Sagen er et uhyggeligt eksempel på 'femicide' – dét at kvinder dræbes, netop fordi de er kvinder.

# nd der hader kvinder



Mindesmærke for de dræbte i Juárez.

FOTO ALEX QUISTBERG

Familierne til de savnede og myrdede kvinder mener, at den mexicanske regering undervurderer tallene for at dække over problemets virkelige omfang, mens regeringen på sin side påstår, at familierne blæser tallene op for at sætte mere fokus på sagerne.

Det er derfor svært at sige præcis, hvor mange unge piger og kvinder der savnes i Juárez, for vurderinger varierer en del, alt efter hvem man spørger.

Forskellige kilder fra statsembedsværket til diverse ngo'er vurderer, at mellem 263 og 400 kvinder er blevet myrdet i og omkring Juárez siden 1993, og det frygtes, at en stor del af dem er seriemord.

Teresa Rodriguez, som er journalist og forfatter til bogen *The Daughters of Juárez*, der handler om kvinde-drabene, konstaterer, at det heller ikke med sikkerhed kan siges, hvor mange kvinder, der er forsvundet:

– Antallet af savnede kvinder varierer alt efter, om man spørger de offentlige myndigheder eller de uafhængige kvindeorganisationer i Juárez. I sidste ende drejer det sig om, om myndighederne kategoriserer forsvindingerne som en 'bortløben' eller en 'bortførelse', siger hun til *KvindenøSamfundet*.

Antallet af kvinder, der er meldt savnet, blev i november 2003 offentliggjort af Mexicos nationale menneskerettighedskommission til

at være helt oppe på 4.587 kvinder, oplyser Mariclaire Acosta fra ICTJ Americas.

Derfor kan det kun undre, at de mexicanske myndigheder ikke interesserer sig synderligt for at opklare sagen.

**Straffrihed et problem.** På det eneste kvindekrisecenter i Juárez har en af de ansatte udtalt, at usikkerheden omkring antallet af forsvundne kvinder er resultatet af regeringens velorganiserede ønske om at lede folk bag lyset:

- Uanset hvor mange kvinder, der står optegnet som forsvundne eller dræbte, så er forbrydelserne alarmerende og afspejler den form for straffefrihed og kvindehad, som præger Juárez. Den manglende handlekraft fra regeringens side i Chihuahua er skamfuld, særligt efter det har vist sig, at mange af kvinderne først er blevet bortført og holdt fanget i flere dage, mens de er blevet udsat for tortur og seksuelle overfald, før de blev dræbt.

**Domme.** Også straffefriheden er et stort problem i Juárez, mener Teresa Rodriguez:

- Selv om det lyder ufatteligt, var kun én mand blevet dømt for mordet på én kvinde indtil 2004, hvor en buschauffør så blev dømt for mordet på otte kvinder, fortæller hun.

I 2005 blev ti medlemmer fra to kriminelle bander fundet skyldige i drabene på 12 kvinder. Domfældelsen kom efter, at mændene havde siddet mere end otte år i fængsel.

Familierne til de dræbte mener, at myndighederne har været mere interesserede i at lukke sagerne end at finde de skyldige.

- Deres kritik og tvivl på, at de skyldige er fundet, bunder i en mistillid til det mexicanske politis metoder og flere rapporteringer om tvungne tilståelser, siger Teresa Rodriguez.

**Fabriksejere tager ikke ansvar.** De frygtelige forbrydelser sker et sted, hvor regeringen har fejlet i forhold til at skabe sikkerhed for borgerne og opretholdelse af loven.

Juárez er en by med 1,6 millioner indbyggere og er placeret lige ved

grænsen til USA adskilt af floden Rio Bravo med kig over til El Paso i Texas. Juárez er en multikulturel by, som er vokset voldsomt de seneste 20 år fra at være en lille grænseby til i dag at være en af de vigtigste industrielle byer i landet.

Byen tiltrækker derfor hvert år titusinder af unge kvinder fra små, fattige byer, som gerne arbejder for 55 dollar om ugen på samlebåndsfabrikker kendt som 'maquiladoras'.

Maquiladoras er kendte over hele Mellemamerika for at tilbyde arbejde til ufaglærte, fattige og især kvinder på dårlige vilkår: Minimumslønninger, hårdt arbejde, mange arbejdstimer med ringe arbejdsmiljø og næsten ingen rettigheder.

Maquiladoras er et resultat af de såkaldte frihandelszoner i Mexico, Mellemamerika og andre lande, hvor regeringerne har indført særlige zoner for at tiltrække udenlandske investeringer. Frihandelszonerne er hævet over det pågældende lands lovgivning og har dermed afgrænset de faglige organisationers adgang til zonerne eller slækket på kontrollen med arbejdsforholdene. Det giver arbejdsgiverne frit spil til at overtræde selv de mest basale regler om arbejdsmiljø, arbejdstid og løn.

Mange af fabrikkerne i Juárez ejes af nogle af de rigeste firmaer i verden som General Electric, Alcoa og DuPont. Ejerne af de mere end 300 fabrikker, som er kommet til Juárez på grund af den billige arbejdskraft, har været stille i diskussionerne om voldtægterne, drabene og forsvindingerne.

Også selvom mange af ofrene netop er ansatte i en Maquiladora.

Selvom firmaerne har lovet at forbedre sikkerheden i byens industriområder, har der ikke været tegn på nogle koordinerede tiltag for at beskytte de unge, kvindelige arbejdere, selvom man i 2002 fandt otte kvindelig pakket ind i sorte plastiksække lige overfor kontoret for de udenlandske firmaers handelsorganisation.

- Fabrikkerne har strenge regler med hensyn til mødetider, og kommer man for sent bliver man ikke lukket ind på fabrikken, fortæller Teresa Rodriguez.



Protestskilt opsat i Juárez med teksten »Ikke en til«.

Det betyder, at unge kvinder der har rejst mange kilometer med bus for at komme på arbejde, må finde hjem på egen hånd, ofte om natten eller i de tidlige morgentimer, hvis de kommer for sent på arbejde. Det er selvfølgelig forbundet med stor risiko for overfald.

Amnesty International mener, den mexicanske regering bør sikre, at fabriksejerne i Juárez lever op til deres juridiske ansvar over for deres arbejdere med særligt fokus på det fysiske, seksuelle og psykiske velbefindende hos deres kvindelige personale.

Disse anbefalingers implementering mangler stadig at blive effektueret.

**Årsag ukendt.** Fordi kvinder udgør størstedelen af arbejdsstyrken på fabrikkerne i Juárez, mener nogle, at det kan forklare volden mod kvinderne.

Ligesom hustruvold kan være et resultat af mandens frustration over bruddet med traditionelle kønsroller, kan det samme måske forklare de mange mord på kvindelige fabriksarbejdere i Juárez.

Juárez er grobund for al mulig tænkelig kriminalitet, men særligt organiseret kriminalitet er et stort problem. I mere end tyve år har byen været hjemsted for det største og mest magtfulde narkokartel i Mexico. Men også trafficking af kvinder og børneprostitution er blevet store problemer i Juárez.

Teresa Rodriguez mener, at mordene afspejler en kombination af flere forskellige faktorer:

*Demonstration mod femicide i Juárez.*

FOTO JASON TOWNSEND



– Jeg tror, forbrydelserne er en blanding af politisk korrupsion; en ringe uddannet politistyrke (hvoraf nogle af dem er korrupte); de magtfulde narkokarteller, som muligvis er indblandet i handel med kvinder; mandschauvinisme og uanende piger, der nemt kan forføres eller overtaltes til en middag, uvidende om, at de måske aldrig kommer hjem igen.

Endnu en forklaring på mordene findes i en rapport fra FN's kvindekommission CEDAW (United Nations' Commission for the Elimination of Discrimination Against Women), som skriver, at det er sandsynligt, siden Juárez er en grænseby, at gerningsmændene til kvindedrabene er bosat i Texas – og endda at forbrydelserne måske finder sted i USA, og at ligene efterfølgende smides på den mexicanske side af grænsen.

El Paso, som ligger lige på den anden side af grænsen, bliver brugt af den texanske regering som rehabiliteringssted for seksualforbrydere på prøveløsladelse fra hele staten. Ifølge Mariclaire Acosta er der mere end 600 seksualforbrydere i El Paso i dag.

**Fokus på drabene.** Som sagt har der været stor international opmærksomhed på kvindemordene.

EU har eksempelvis i 2007 afgivet en betænkning, der direkte handler

om mordene. Den foreslår bl.a., at EU som et fast punkt skal inddrage spørgsmålet om kvindedrabene og straffrihed, når det ved andre lejligheder mødes og holder forhandlinger med Mexicos regering, og at EU skal have en særlig koordinator, der specifikt arbejder med at granske kvindedrabene i Mexico.

Men selvom både FN, Amnesty International og EU har fokuseret på problemet med kvindedrabene i Juárez, er resultatet ikke tilfredsstillende, mener Teresa Rodriguez.

Hun tror, at den bedste måde at bekæmpe de mange mord på er at skabe opmærksomhed omkring dem på internationalt niveau:

– Jeg har opfordret folk til at skrive breve til den mexicanske præsident Felipe Calderon, for at forbrydelserne ikke skal gå i glemmebogen. Mexico har en 14 års forældelsesfrist på mord, så uheldigvis vil mange sager aldrig blive opklaret. For halvandet år siden underskrev adskillige amerikanske medlemmer af Kongressen et brev til præsident Calderon, hvor de bad ham omstøbe loven om forældelsesfristen på mord, men så vidt jeg ved, kom der aldrig noget ud af forsøget på at få ændret loven. Jeg vil dog sige, at selvom det lader til at antallet af kvindedrab i Juárez er faldet, er antallet af bortførsler steget. Alt i alt forbliver det en tragisk situation i Juárez.

**Kvindemord smitter.** Diana Russel fra Harvard University, USA, bakkede op om ideen om at skabe endnu mere international opmærksomhed omkring mordene, men tilføjer at det også handler om at ændre vores opfattelse af volden mod kvinder:

– Det er nødvendigt i kampen mod kvindedrab, at vi afviser den populære opfattelse af mord på kvinder som et privat eller patologisk anliggende, siger hun.

Hun er også bekymret for det høje antal af kvindedrab i Mexicos naboland Guatemala:

– Guatemala har det højeste antal mord begået af mænd på kvinder i verden. Jeg har talt med et medlem af organisationen Network to Oppose Violence against Women, som fastslår, at mere end 2,400 kvinder er blevet myrdet i Guatemala siden år 2000.

Den anerkendte, amerikanske journalist Diana Washington Valdez udgav i 2007 bogen *Harvest of Women – A Mexican Safari*, og hun mener også mordene spreder sig, og at der med sikkerhed er en forbindelse mellem mordene i Juárez og de mange mord i Guatemala, og at denne forbindelse er de kriminelle organisationer, der regerer i både Mexico og Guatemala.

Ifølge Diana Washington Valdez fungerer det sådan, at hvor kartellerne tager magten, sættes retssystemet ud af spil og i kombination

med en latinamerikansk 'tradition' for korruption i militær, politi og politik udløses retsløse tilstande og vold og mord bliver hverdag.

I både Mexico og Guatemala er opklaringsprocenten under 40 %. Dertil kommer, at adskillige journalister og aktivister er blevet slået ihjel og mange trues på livet, fordi de har fattet interesse for de mange drab og de bagvedliggende årsager, oplyser Teresa Rodriguez.

**Volden i Juárez fortsætter.** Til trods for den mexicanske regerings forsømmelse af problemet med de mange kvindedrab i Juárez og til trods for de hårde vilkår, der byder indbyggerne i byen, har kvinderne i Juárez og Chihuahua reageret mod volden.

De har gjort meget for at bekendtgøre tragedien for resten af verden og forsøgt at tvinge regeringen til at tage bortførelserne og mordene alvorligt.

Dette ihærdige arbejde har ført til spillefilm om mordene. Fx kunne man i 2006 se Jennifer Lopez spille hovedrollen i Hollywood-filmen *Bordertown*, der handler om kvindemordene i Juárez.

Der er også kommet utallige blogs og hjemmesider på internettet, stakkevis af bøger og avisartikler der beskriver hændelserne i Juárez også kaldt 'De dødes by'.

En af de største organisationer, der arbejder for større retfærdighed er *Nuestras hijas de regreso a casa* ("Må vore døtre vende hjem"). Organisationen er dannet af pårørende til forsvundne eller myrdede kvinder, og gør hver dag opmærksom på deres vrede og utilfredshed med regeringens håndtering af mordene. Udover at hænge advarsler op på gadehjørner og kors op for hver af de myrdede kvinder, forsøger organisationen også gennem ugentlige demonstrationer, at skabe vedvarende opmærksomhed omkring problemet. De går gennem byen i flok, mens de råber "Ni una mas" ("Ikke én til", red.)

Men trods den megen opmærksomhed er der ikke meget, der har ændret sig i Juárez siden drabene begyndte i 1993.

- Kvinderne venter stadig på fabriksbusserne, før solen er stået op,

hvor de står alene på uoplyste gadehjørner, hvor ingen ville se, hvis de blev revet ind i en bil og forsvandt, fortæller Teresa Rodriguez.

Juárez er et sørgeligt eksempel på alvorlige mangler i retssystemet, hvilket kombineret med fattigdom og heraf kriminalitet, diskrimination og socioøkonomiske forskelle formentlig er det, der skaber grobunden for den alvorlige kønsbetingede vold.

Mordene er ikke et enestående eksempel på forbrydelser mod kvinder, hvor den nationale, såvel som den internationale årvågenhed og indsats er mangelfuld.

I julen 2008 var hele verdens opmærksomhed rettet mod det mexicanske narkoepgør og de mange

hovedløse lig, der dukkede op rundt omkring i de mexicanske byer som fx Tijuana nær den amerikanske grænse.

Fordi militærfolk og politifolk var blandt de døde, har regeringen valgt at sætte stærkt ind.

Det er endnu ikke til at vide, om regeringens indsats mod narkokartellerne vil resultere i en tilbagegang i volden mod kvinderne i Juárez. Men det værst tænkelige er, at gerningsmændene til mindst 400 kvindemord stadig får lov til at gå fri.

18. november 2008 blev Hortensia Iveth Roció Hernández Cuellar på 14 år og Areli Rojas Romo på 17 år meldt savnet i Juárez.

Pigerne er endnu ikke fundet.



**Er du til kloge artikler om køn, ligestilling og politik?**

Kvinden&Samfundet bragte de nødvendige nyheder og artikler om kvinders kamp for at få stemmeret for 100 år siden.

Nu giver vi indspark til debatten om køn og ligestilling – uanset om det handler om tørklæder, queer eller skilsmisselov.

Du kan få bladet bragt til døren fire gange om året for 250 kr.

Send os en mail med din adresse til: [magasin@kvindesamfund.dk](mailto:magasin@kvindesamfund.dk) eller besøg os på [www.kvindenogsamfundet.dk](http://www.kvindenogsamfundet.dk)

**KVINDEN&SAMFUNDET**

{Verdens ældste kvindeblad}

# Bøger

## Inga Arvad – den skandaløse skandinavor

Ann Mariager, 272 s., 299 kr., Gyldendal.

## Husbestyrerinde søges... – ni kvindfortællinger fra det 20. århundrede

Helle Juhl, 181 s., 249 kr., Gyldendal

Vinteren har budt på flere spændende portrætter af danske kvinder.

I bogen *Inga Arvad – den skandaløse skandinavor* møder vi en bemærkelsesværdig kvinde, der startede sin karriere som skønhedsdronning og filmstjerne i 1930'ernes Danmark, men som istedet fulgte journalistvejen. Her mødte hun bl.a. Hitler og Goebbels, blev kæreste med John F. Kennedy – og blev overvåget af FBI, der mistænkte hende for spionage.

Anderledes nede på jorden er de utallige liv, som danske kvinder igennem tiden har levet som såkaldte husbestyrerinder. Bogen *Husbestyrerinde søges...* tegner et portræt af en næsten uddød kvindeskæbne, der stort set aldrig er blevet skildret i dansk historie. At blive husbestyrerinde kunne både være vejen til ægteskab, et godt alternativ til ægteskab eller en måde, man som kvinde kunne skabe sig en tålelig tilværelse, hvis man var ugift og blevet gravid.

– UM

## Den erotiske side

– om kvinder og lyst •••••

Redaktør Pia Deleuran, 95 s., 169 kr., Forlaget Siesta.

I antologien *Den erotiske side* penetrerer og reflekterer 30 vulva'er i alle aldre over emnet seksualitet og lyst. Saftig fantasi, poetisk længsel, kulturel undren, frigid realitetssans og 'køns'-indignation smyger sig ind i temaer om krop og nydelse, praktisk teknik, og retning for erotikkens væsen og italesættelse, etc. Bogens håb er, at vi kvinder får rystet gamle og fastlåste forestillinger om vores seksualitet af os og får rettet et tiltrængt og selvstændigt fo-kus, i ordets bogstaveligste forstand, mod vores egen krop og lyster.

*Den erotiske side* er litterært en varierende oplevelse, men det er tilgivet, for det er befriende at høre såkaldt 'almindelige' kvinder og ikke kendte fortælle. De beretninger der står stærkest, er dem der har et revolutionerende budskab frem for de poetiske bidrag. Men generelt er der inspiration til både den, der 'får for lidt' i en fortravlet hverdag og til kvinder der er trætte af et historisk forstokket syn på køn og sex. Med lidt god vilje har vi her en moderne pendant til *Kvinde – kend din krop* fra 70'erne: Kend og elsk den så!

– HK

## Pittstim: 15 berättelser om att vara kille •••••

Redaktion: Inti Chavez Perez og Zanyar Adami, 221 s., 131 SEK, Wahlström & Widstrand, Sverige.

*Pittstim* er en interessant og ærlig bog om de problemer som nutidens unge mænd står overfor. Den indeholder fortællinger fra 15 svenske unge mænd, som tager et opgør med nogle af de dominerende forestillinger af, hvad maskulinitet er og burde være for en størrelse. Det er spændende og nærværende beskrivelser om bl.a. vold, homofobi, spiseforstyrrelser og seksualitet, der møder læseren.

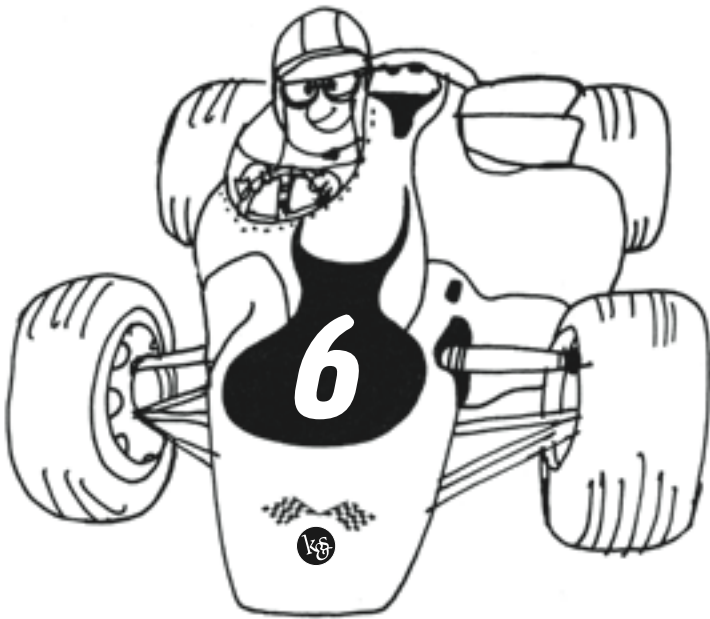
Bogen er vigtig, fordi den kan være med til at udvide spillerummet for manderollen. Fortællingerne fra de svenske mænd i hovedsageligt 20'erne er medrivende omhandlende både de positive og destruktive sider af mandigheden. Bogen åbner således op for et mere nuanceret syn på mænds hverdagsliv, f.eks. det måske lidt oversete aspekt, at mænd også kan være ofre for ufrivillige sexrelationer. Overordnet kan det siges, at bogen på sin vis stiller spørgsmålet om det er mænd eller mandeidealene, der burde ses efter i sømmene

– KF

Kenneth Reinicke er ph.d. og lektor ved Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet. Han forsker i mænd og maskuliniteter og er forfatter til bøgerne *Mænd i Lyst og Nød* (2004) og *Den hele Mand – Manderollen i Forandring* (2002).

Danmark har fået en ny tv-kanal. Den satser på ét køn og præsenterer sig således: »6'eren er skræddersyet til den moderne mand med et mix af biler, sport, comedy, fight night, sci-fi og film.« Skal kvinder være nøgne for at kunne inkluderes i kanalen – eller må vi også være med på en kigger?

## Forbrugerstof i rigtige farver



AF DINA AMLUND

Blå er en drengefarve og pink er en pigefarve. Derfor er det meget praktisk, at SBS, som er en del af Europas næststørste tv-net, har valgt at lade deres nye tv-kanal have et blå logo.

Kanal 4, som henvender sig til kvinder, har et hvidt firetal i en pink firkant i øverste venstre hjørne. Så er den sidste tv-ryddet af bordet, hvis der skulle herske nogen form for kønsforvirring.

På Kanal4 – den lyserøde kanal – dominerer journalisten Kaare Sand, som står bag *De unge mødre*, *Singleliv* og *Reportagen*. Programmerne *De unge mødre* og *Singleliv* sendes hver aften og handler om, hvordan det er at være, ja, ung mor og single. *Reportagen* sendes en gang om ugen og handler ligesom de førstnævnte udsendelser om hverdagslivet – dog med forskelligt fokus fra gang til gang, f.eks. overvægt eller autisme. De er klippet sammen, så personer ofte siger det samme mange gange i løbet af en udsendelse. Der bliver på ingen måde disket op med mange forskellige emner eller vinkler på de sparsomme emner.

På 6'eren, derimod, er der Emmy- og Golden Globenominerede serier, film med kultstatus som f.eks. boksefilmene om Rocky Balboa med Sylvester Stallone i hovedrollen, *The Girls Next Door* – et realityshow om Hugh Hefners tre kærester, som nu kører på tredje år, samt dokumentarprogrammer om bl.a sorte huller i rummet.

**Blåt og pink læsestof.** Engang købte jeg et *Eurowoman* og *Euroman* – der var et 'køb to – betal for et'-tilbud. Mønstreret var det samme i de kønsopdelte blade, som det nu er i de farveopdelte tv-kanaler. Der var en alsidighed i *Euroman*; et ottesiders interview med filminstruktøren Lars von Trier, en artikel om biler, et par billeder af letpåkledte kvinder, en artikel om et par iværksættere med gode råd til læseren, som selv ville i gang. Derudover havde man bedt en politisk kommentator skrive en artikel om et selvvalgt emne, og der var selvfølgelig stadig plads til en modeliste over det, som var hot og not.

I *Eurowoman* handlede det næsten udelukkende om mode; modereportager, som bestod af billeder med billedtekst, en gennemgang af markedets mest populære øjenskygger og fiks til hvordan læseren selv lægger den perfekte øjenskygge efter at have identificeret sin egen øjenform.

Interviews var kun med designere, make-up artister og arrangører af events på Danish Fashion Institute.

Det er virkelig ikke meningen, at kvinder skal interessere sig for særlig meget. Trods den stående påstand om at kvinder bedre kan multitaske end mænd, forventes det ikke, at der er en lyst til at læse om mere end et emne eller, at vi vil se tv-programmer, som breder sig ud over forskellige genrer.

**Blå + pink = lilla.** Aliligevel blev jeg glad, da jeg for et par dage siden klikkede ind på *Eurowomans* hjemmeside.

Jeg har kun haft enkelte møder med dette blad, siden jeg faldt for før nævnte tilbud. Jeg blev glad fordi der nu er følgende emner, som brugeren kan klikke sig ind på og læse mere om: Mode, skønhed, shopping, second hand, KULTUR, blog, eurowoman-tv, galleriet, magasiner og kalender. Alle de andre emner handler om mode – men kulturlinket fører faktisk videre til små noter om billedkunst, musik, bøger og film.

Hvad der gjorde mig endnu mere glad var et læserbrev fra en tidligere læser, som nu havde sagt sit abonnement op. Hun syntes, det var for overfladisk med et blad, som kun handler om mode. Hun ville også gerne læse om politik og andre interessante emner.

Jeg blev også glad, da jeg erfarede, at der sendes reklamer for menstruationsbind på 6'eren. Danmarks nye tv-kanal for mænd, har altså ikke helt droppet kvinderne.

## Faste skribenter og anmeldere i dette nummer er:

### Dina Amlund

BA i litteraturvidenskab og moderne kulturhistorie. Cand.stud i moderne kultur og kulturformidling.

### Louise Albers

BA i Dansk og Statskundskab og stud.mag i Kommunikation samt Afrikastudier.

### Hanne Korvig (HK)

Kommunikatør, tekstforfatter og skamtidskunstner. BA i historie og sociologi.

### Nynne Bruun Pedersen

Studerende, BA i Dansk på Københavns Universitet. Medlem af Vox Femininum

### Ulrikke Moustgaard (UM)

Journalist, forfatter og redaktør af Kvinden&Samfundet.



Kvinden&Samfundet udkommer i 2009 i 3 ordinære udgaver og 1 særnummer. Næste nummer er et særnummer der udkommer i april 2009. Vejledende deadline er 15. marts 2009.

Annoncer optages efter aftale.

Indlæg offentliggøres online på [www.kvindenogsamfundet.dk](http://www.kvindenogsamfundet.dk)  
Send dit indlæg som vedhæftet fil til: [magasinet@kvindesamfund.dk](mailto:magasinet@kvindesamfund.dk)  
eller på CD/DVD til:  
Kvinden&Samfundet  
Niels Hemmingsensgade 10, 3. sal  
1153 København, K

Medlemskab af Dansk kvindesamfund inkl. abonnement på Kvinden&Samfundet koster: 450 kr. pr. år.  
For studerende 300 kr. pr. år.  
B-medlemskab (kun Kvinden&Samfundet uden medlemskab) 250 kr. pr. år.

## Vil du i kontakt med Dansk Kvindesamfund?

### Frederikshavn/Sæby

Alice Fredborg Sørensen  
Karetmagervej 24  
9300 Sæby  
T: 98 46 16 60

### Hellerup

Susi Alsfelt Riise-Knudsen  
Fortunvej 41  
2920 Charlottenlund  
T: 39 64 40 10  
E: [susi\\_riise\\_knudsen@hotmail.com](mailto:susi_riise_knudsen@hotmail.com)

### Horsens

Lis Ørnstrup  
Charlotteparken 14  
Stensballe  
8700 Horsens  
T: 75 65 74 57  
E: [oernstrup@stofanet.dk](mailto:oernstrup@stofanet.dk)

### Hjørring

Else Andreassen  
Frejasvej 42  
9800 Hjørring

### Kolding

Inger Olsen  
Haslevej 15  
6000 Kolding  
T: 75 52 35 17

### København

Anne-Marie Krøyer  
Holger Danskes Vej 79, 4.tv.  
2000 Frederiksberg C  
T: 44 98 50 42  
E: [anne-marie@mail-online.dk](mailto:anne-marie@mail-online.dk)

### Odense

Karen Huszar  
Krokusvej 5  
5000 Odense C  
T: 25 17 20 58  
E: [khuszar@youmail.dk](mailto:khuszar@youmail.dk)

### Roskilde

Henriette Koefoed  
Landevejshøjen 17  
Højby  
4320 Lejre  
T: 46 48 11 43

### Thy/Mors

Mette Lund  
Fuglesøparken 32  
7900 Nykøbing Mors  
T: 97 72 25 55  
E: [mette@lund.mail.dk](mailto:mette@lund.mail.dk)

### Vejle

Kirsten Dalager  
Horsvangen 10  
7120 Vejle  
T: 75 81 53 46  
E: [Kirsten.Dalager@skolekom.dk](mailto:Kirsten.Dalager@skolekom.dk)

### Aalborg

Kirsten Skjøde  
Østerkærvej 7  
9240 Nibe  
E: [kirsten.skjoede@mail.dk](mailto:kirsten.skjoede@mail.dk)

### Århus

Mette Thybo  
Ll. Sct. Mikkelsgade 17, 1.tv.  
8800 Viborg  
E: [mettethybo@hotmail.com](mailto:mettethybo@hotmail.com)

## Berigtigelse

I *Kvinden&Samfundets* seneste nummer, der udkom i december 2008, bragte vi artiklen *Frk. Lohses fornemmelser* om den tidligere pornostjerne Christina Christensen. Artiklen var et uddrag fra en aktuel bog. Desværre fremgik det ikke klart af artiklen, at den alene var baseret på Christina Christensens fortælling om sit liv, og at personer tæt på hende ikke er blevet kontaktet med henblik på at bidrage med deres version af hendes fortælling.

– RED.

**HUSK**  
Dansk Kvindesamfunds  
landsmøde  
25. – 26. april i København  
Kontakt sekretariatet for  
program og tilmelding:  
[kontor@kvindesamfund.dk](mailto:kontor@kvindesamfund.dk)

# En stemme for de marginaliserede



Kvinden&Samfundet tegner i hvert nummer et portræt af et menneske, der markerer sig i ligestillingsdebatten. **Hanne Helth** har i mange år været involveret i arbejdet med bekæmpelsen af prostitution og kvindehandel.

AF NYNNE BRUUN PEDERSEN

Debatten om prostitution synes aldrig at blive uaktuel. Som vi nærmer os dette års 8. marts – kvindernes internationale kampdag – er emnet omend endnu mere aktuelt. I løbet af de seneste år har det især været diskussionen om kriminalisering af sexkøbere, der har domineret debatten, og her gør især én stemme sig gældende: Hanne Helth.

Helth er en markant skikkelse, der ofte er at finde i medierne lige fra aviser til radioens debatprogrammer som en stærk fortaler for

kriminalisering af sexkøbere. Hun har været med til at sætte fokus på sexkøberens ansvar. Dansk Kvindesamfunds kampagne Tag Stilling Mand, en webkampagne hvor mænd offentligt kan erklære sig som støtter af et forbud mod sexkøb, har været et af værktøjerne.

## Pionér i kampen mod kvindehandel.

Hanne Helth er erklæret feminist, en flittig debattør og har været med til at trække fronterne skarpt op i diverse danske medier i diskussionen om sexkøb og kvindehandel. Hun er ofte at finde på barrikaderne, når talen falder på kriminalisering af sexkøberne. Hun er ikke et menneske, der giver op, og betragter de hårde ord fra sine modstandere som positive og nødvendige.

Hun har i årevis været dybt engageret i bekæmpelse af kvindehandel på baggrund af hendes erfaringer fra Reden, hvor hun skabte Reden Stop Kvindehandel, forløberen for nutidens Reden International. Her var hun involveret i forarbejdet til den første danske handlingsplan til bekæmpelse af handel med kvinder og pionér i processen omkring samarbejdet mellem politi og sociale tilbud, der arbejder med rehabilitering af udenlandske kvinder i prostitution.

**Støtte til udsatte.** Kampen for at forbedre vilkårene for udsatte mennesker har altid været omdrejningspunktet i Hanne Helths liv. Hun er opvokset i Sydvestjylland i et hjem med et stærkt værdisæt, og engagementet til at handle kvindepolitisk på baggrund af sin viden fra de mange kvinder i prostitution, hun mødte gennem sit arbejde i Reden, kom derfor helt af sig selv.

Hun er uddannet ergoterapeut, erhvervsvejleder og konfliktmægler og har arbejdet med nogle af de

mest udsatte grupper i samfundet: kriminelle, misbrugere, etniske minoriteter, alkoholikere og som nævnt prostituerede.

Det er ikke kun i Danmark, Helth slår sine folder. Hun har også i mange år været engageret i internationalt netværksarbejde og har fungeret som ekspert og oplægsholder i internationale sammenhænge.

I dag har Hanne Helth lagt det sociale arbejde bag sig. Nu bruges fritiden til kvindepolitisk arbejde i Dansk Kvindesamfund, hvor hun har været medlem af Landsstyrelsen og siden Københavnskredsen siden 2006. Hun er foreningens talskvinde, når det gælder prostitution og kvindehandel, og er kvinden bag 8. marts-initiativet, en samling af 25 NGO'er og politiske partier, som kæmper for et forbud mod sexkøb i Danmark.